

Sisekaitseakadeemia
Sisejulgeoleku instituut

Liis Vihmar

**LÄHISUHTEVÄGIVALD JA SELLE KÄSITLEMINE
EESTI EKSPRESSI, EESTI PÄEVALEHE JA POSTIMEHE
VEEBIVÄLJAANNETES**

Magistritöö

Juhendaja:
Marianne Paimre PhD
Kaasjuhendaja:
Uno Traat MA

Tallinn 2018

MAGISTRITÖÖ ANNOTATSIOON

Kolledž/instituut: Sisejulgeoleku instituut	Kaitsmise kuu ja aasta: 2018 juuni
Töö pealkiri eesti keeles: Lähisuhtevägivald ja selle käsitlemine Eesti Päevalehe, Eesti Ekspressi ja Postimehe veebiväljaannetes	
Töö pealkiri võõrkeeles: Representations of intimate partner violence in the online editions of Eesti Ekspress, Eesti Päevaleht and Postimees	
Lühikokkuvõte: Magistritöö on kirjutatud eesti keeles, võõrkeelne resümee on inglise keeles. Töö maht on 82 lk.	
<p>Käesolev magistritöö keskendub lähisuhtevägivallale ja selle käsitlemisele Eesti Ekspressi, Eesti Päevalehe ja Postimehe veebiväljaannetes. Magistritöö uurimisprobleemiks on see, kuidas Eesti ajakirjandusartiklites käsitletakse LSV temaatikat. Töö eesmärk on selgitada välja Eesti kolme ajalehe veebiväljaannete ning kommentaariumite käsitlusi LSV teemal. Uurimismetodina on kasutatud ajakirjandusartiklite sisuanalüüsi ehk kvantitatiivset kontentanalüüsi ning kommentaariumite puhul lähilugemist kui diskursuse analüüsi üht alaliiki. Töö tulemused näitavad, et Eesti press on viimastel aastatel LSV-d kajastanud sageli: kokku ilmus aastatel 2016-2018 Postimehes, Eesti Päevalehes ja Eesti Ekspressis 183 lugu. Kuigi väljaannete käsitlemine LSV teemal on pigem ühekülgne, mõistetakse ajakirjanduses siiski LSV valdavalt hukka. Mõnevõrra teistsugune pilt tuli ette kommentaariumites, kus oli neid, kes LSV-d kindlalt taunisid, kuid samas esines ohvri süüdistamist ning kriitikat selle osas, et sellised kaasused üldse avalikkuse ette tuuakse.</p>	
Lisad: Lisa 1. Kodeerimiskava	
Võtmesõnad: vägivald, lähisuhtevägivald, naistevastane vägivald, meestevastane vägivald, lastevastane vägivald, Istanbuli Konventsioon	
Võõrkeelsed võtmesõnad: violence, intimate partner violence, violence against women, violence against men, violence against children, Istanbul Convention	
Töö autor: Liis Vihmar	
Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, seisukohad, kirjalikest allikatest ja mujal allikates saadud info on nõuetekohaselt viidatud. Olen nõus oma lõputöö avaldamisega elektroonilises keskkonnas.	
Allkiri:	Kommentaar (soovi korral)
Vastab lõputöö nõuetele	
Juhendaja: Marianne Paimre	Allkiri:
Kaasjuhendaja: Uno Traat	Allkiri:
Kaitsmisele lubatud	
Rektor: Katri Raik	Allkiri:

SISUKORD

1. LÄHISUHTEVÄGIVALLA OLEMUS JA TEOREETILISED LÄHENEMISED	8
1.1 Lähisuhtevägivald olemus ja avaldumismvormid	8
1.2 Lähisuhtevägivald kui sotsiaalne probleem	13
1.3 Lähisuhtevägivald tüpoloogiad	16
1.4 Lähisuhtevägivald teooriad	18
1.5 Sotsiaalkonstruksionistlik vaatenurk meediauuringutes LSV käsitlemisel.....	22
2 LÄHISUHTEVÄGIVALLA KURITEGUDE ÜLEVAADE JA ENNETUS	27
2.1 Lähisuhtevägivald kuritegude ülevaade Eestis	27
2.2 Istanbuli Konventsiooni olulisus lähisuhtevägivald käsitlemisel.....	30
3 AJAKIRJANDUSARTIKLITE VALIM JA MEETODID	34
3.1 Valim.....	34
3.2 Ajakirjandusartiklite sisuanalüüs	35
3.3 Kommentaariumite diskursusanalüüs	38
4 TÖÖ TULEMUSED	41
4.1 Ajakirjandusartiklite žanriline liigitus.....	41
4.2 Kõneisikud	44
4.3 Ajakirjandusartiklites kajastuvad peamised teemad	46
4.4 Vägivallatsejad ja ohvrid.....	51
4.5 Tiit Ojasoo kaasuse kommentaaride lähilugemine	55
4.6 Järeldused ja ettepanekud.....	61
KOKKUVÕTE.....	67
SUMMARY	72
KASUTATUD KIRJANDUS	74
Lisa 1. Kodeerimiskava.....	82

SISSEJUHATUS

Lähisuhtevägivalda (LSV) kui tõsist sotsiaalset probleemi teadvustatakse aina enam nii rahvusvahelisel, riiklikul kui ka kogukondlikul tasandil ning LSV ennetamisele ja selle vastu võitlemisele pööratakse üha suuremat tähelepanu. LSV-le kui ühiskondlikule probleemile viitas aastapäeva kõnes ka Eesti Vabariigi president Kersti Kaljulaid (Kaljulaid, 2017). LSV probleemiga tegelemise olulisust ning kõrgendatud tähelepanu pööramise vajadust selliste kuritegude ennetamisele, rõhutatakse riiklikult kehtestatud kriminaalpoliitika arengusuundades „Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2018“. Samuti on Riigikogus ühehäälselt vastu võetud „Vägivalla ennetamise strateegia aastateks 2015 - 2020“, mis hõlmab nii lastevahelist vägivalda, laste väärkohtlemist, perevägivalda (lähisuhtevägivalda), seksuaalvägivalda ja inimkaubandust. Ka Eesti meedia on toonud viimastel aastatel avalikkuse ette mitmeid LSV juhtumeid.

Olgugi, et LSV leiab enamasti aset koduseinte vahel, on tegemist siiski kogu ühiskonda puudutava nähtusega, millel võivad olla kaugemale ulatuvad tagajärjed. Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise konventsiooni (2011, p 2) kohaselt on LSV puhul tegemist terve rea inimõiguste rikkumisega. Seejuures on LSV aga üsna latentne kuritegu, sest politseini jõuab kõigest vägivallategudest vaid murdosa (FRA, 2014, lk 7). Seega on probleemiga tegelemine ühiskondlikul tasandil võtmetähtsusega. Teema laiem teadvustamine annab ennetavaid teadmisi ning aitab muuta sotsiaalsetest suhetest juurdunud eksiarvamusi, et peresisene vägivald on mingil tasandil normaalne või aktsepteeritav.

Oluliseks arengupiduriks LSV probleemi ennetamisel ja lahendamisel on peetud inimeste hoiakuid ja suhtumist vägivalda. On tõdetud, et avalikkus ei taju LSV-d operatiivset lahendamist nõudva probleemina. (Salla, *et al.*, 2014, lk 3) 2013. aasta soolise võrdõiguslikkuse monitooringus on välja toodud, et iga kümnes inimene peab elukaaslase füüsilist korralekutsumist lubatavaks. Viidendik täiskasvanutest

peab LSV-d pere siseasjaks ning üle poole elanikest peab ohvrit vägivallas osaliselt süüdlaseks. (Salla, 2013, lk 52-53) Ka TNS Emori uuring näitas, et sageli kiputakse süüdistama hoopis ohvrit (Emori, 2014, lk 23). Avalikkuse suhtumise kujundamisel on tähtis roll meedial (Bentele & Beck, 1994, p 33). See, kas ja kuidas meedia mingit ühiskondlikku nähtust kajastab, võib oluliselt mõjutada, kuidas inimesed seda nähtust tunnetavad ja milliseks kujunevad nende hoiakud (Entman, 1991, p 6). Seetõttu on väga oluline uurida, kuidas mingit ühiskondlikku probleemi meedias kajastatakse ning kas ja kuivõrd seda tähtsustatakse.

Aastatel 2001-2017 on LSV alaseid uuringuid läbiviidud mitmeid. Esimene lähisuhtevägivallale keskendunud uuring Eestis viidi läbi 2001. aastal. Uuring näitas, et iga viies naine oli uuringule eelnenud aasta jooksul kannatanud füüsilise, vaimse või seksuaalse vägivalla all (Pettai, 2001, lk 17). 2003. aastal viidi läbi uuring “Vägivald ja naiste tervis”, millest ilmnnes, et kõigist uuringus osalenud naistest oli aasta jooksul vägivalda kogenud viiendik, mis kordas 2001. aastal läbiviidud uuringu tulemusi. (Pettai & Proos 2003, lk 9) LSV alased uuringud on olnud erineva teemapüstitusega ja suunatud LSV erinevate tahkude uurimisele. Käesolev töö on esimesi põhjalikumaid empiirilisi uuringuid LSV käsitlemisest Eesti meedias. Samal teemal uurimusi Eestis teadaolevalt tehtud ei ole. Rahvusvahelisel tasandil on mõningaid sellesarnaseid uuringuid varem tehtud, näiteks 2007. aastal läbi viidud Oxfordi Ülikooli uuring “*Media Representations of Domestic Violence*”; 2016. aastal läbi viidud NYC Mayors Office uuring “*News Coverage of Intimate Partner Homicides in New York City*” ja 2008. aastal läbi viidud USA National Institute of Health uuring “*Newspaper Coverage of Intimate Partner Violence: Skewing Representations of Risk*”.

Kõigi kolme uuringu ühine joon oli, et arvestades, millist mõju avaldab meedia ühiskondliku arvamuse kujundamisele, on meedia võim ühtmoodi probleem kui ka lahendus. Paljudel juhtudel ei kasuta meedia võimalust oma mõju abil teatud probleemidele tähelepanu tõmmata ning suunata avalikkuse tähelepanu nende probleemide hukkamõistuks. Samuti leiti, et meedia abil on võimalik teatavaid vaatepunkte mingist probleemist, näiteks LSV-st, fookusesse tuua, samal ajal

mõnda teist vaatepunkti kõrvale jättes. See mõjutab nii üleüldist poliitika arengut kui ka avalikkuse arvamust.

Käesolev uurimistöö vaatab LSV-d kui sotsiaalseid probleeme ning põhineb LSV-l ja selle kujutamisel Eesti Ekspressi, Eesti Päevalehe ja Postimehe veebiväljaannetes. Magistritöö **uurimisprobleem** on püstitatud küsimusena: Milline on Eesti ajakirjandusartiklite käsitus LSV temaatika kajastamisel? Magistritöös on püstitatud neli **uurimisküsimust**:

- Kuivõrd käsitlevad Eesti Ekspressi, Eesti Päevalehe ja Postimehe ajakirjandusartiklid LSV-d?
- Millised on Eesti Ekspressis, Eesti Päevalehes ja Postimehes LSV-d käsitlevate artiklite peamised teemad?
- Kuivõrd kutsuvad LSV teemalised artiklid üles abistama ohvreid/vägivallatsejaid?
- Milline on kommentaarides avaldunud hoiak LSV-sse ühe meedias kajastunud LSV juhtumi näitel?

Käesoleva magistritöö **eesmärk** on selgitada välja Eesti ajalehtede veebiväljaannete ning kommentaariumite käsitus LSV teemal. Töö **uurimisülesanneteks** on (1) luua ülevaade lähisuhtevägivalla olemusest ja võtmetunnustest, (2) analüüsida Eesti kolme ajalehe veebiväljaannetes ilmunud artikleid, mis puudutavad LSV temaatikat, (3) selgitada välja avaldatavate artiklite fookus LSV teemade kajastamisel ning (4) analüüsida lugejate kommentaarides väljendunud hoiakuid.

Magistritöö on jaotatud neljaks peatükiks. Töö esimeses peatükis annab autor ülevaate lähisuhtevägivalla olemusest, avaldumisvormidest ning kirjeldab lähisuhtevägivalla asetust sotsiaalse probleemi kontekstis. Samuti on töö esimeses peatükis tutvustatud lähisuhtevägivalla tüpoloogiaid ning kahte peamist, teineteisele vastanduvat, probleemi käsitlevat teooriat. Lisaks on esimeses peatükis vaadeldud sotsiaalkonstruksionistlikku vaatenurka meediauuringutes. Töö teine peatükk loob ülevaate lähisuhtevägivalla kuritegudest Eestis ning vaatab

lähisuhtevägivalda reguleerivat Istanbuli Konventsiooni. Töö kolmandas peatükis on kirjeldatud valimit ning uurimismetoodikaid. Lõpuks on uuringu tulemused kokku võetud, neid analüüsitud ning tehtud järeldused ning ettepanekud selle kohta, kuidas võiks meedia LSV-d kui ühiskondlikku probleemi ajakirjandusartiklites käsitleda.

Uurimistöö on empiiriline. Püstitatud eesmärgi saavutamiseks ja uurimisküsimustele vastamiseks viis autor läbi ajakirjandusartiklite sisuanalüüsi ehk kvantitatiivse kontentanalüüsi. Valimisse kuulusid Eesti Ekspressi, Eesti Päevalehe ja Postimehe veebiväljaannetes kahe aasta jooksul ilmunud artiklid, mis käsitlevad LSV-d. Analüüsi kaasati võimalikult laia lugejaskonna ning vaba kättesaadavusega väljaanded, perioodiks valiti 01.01.2016 – 01.01.2018. Töös on kasutatud sihipärast valimit.

Lisaks kontentanalüüsile, viis autor läbi diskursusanalüüsi. Töös analüüsiti, lähilugemise meetodil, ühe meedias ilmunud LSV-d käsitleva kaasuse kommentaariumeid. Analüüsi tulemused aitasid vastata töös püstitatud uurimisküsimusele - milline on kommentaariumites avaldunud hoiak LSV-sse.

Lähisuhetes olevate inimeste vahel aset leidvast vägivallast kõneledes kasutatakse erinevaid mõisteid: lähisuhtevägivald, perevägivald, koduvägivald, paarisuhtevägivald. Üldises kõnepruugis neid termineid tähenduslikult ei eristata. Autor kasutab käesolevas töös läbivalt mõistet lähisuhtevägivald (LSV). LSV on laiem mõiste, mille all mõistetakse kõiki eespool välja toodud mõisteid. Sõna “perekond” all mõistetakse enamasti abielupaari koos järglaste ja lähisugulastega, kes kuuluvad leibkonda (Langemets, 2009, lk 177). LSV termin, nagu ka käesolev töö, ei erista osapooli, kes on abielus, nendest, kes oma kooselu riigi ees sõlminud ei ole ning hõlmab ka neid vägivallaakte, mis pannakse toime isikute vahel, kes on intiimselt seotud aga ei kuulu samasse leibkonda.

1. LÄHISUHTEVÄGIVALLA OLEMUS JA TEOREETILISED LÄHENEMISED

1.1 Lähisuhtevägivalla olemus ja avaldumisvormid

Vägivalda, sealhulgas LSV-d on aja jooksul defineeritud erinevalt, mistõttu on sellele ühest määratlust keeruline leida. Peatüki eesmärk on anda ülevaade LSV mõiste määratlemisest ja selle erinevatest avaldumisvormidest.

Jeff Hearn'i (1998, p 16) järgi on vägivald äratuntav järgnevate elementide järgi: jõu kasutamine; teisele kahju tekitamine on kavatsuslik; ohver tajub tegevust enese vastu suunatud vägivallana; kolmas osapool, näiteks korrakaitseorganid, tuvastavad ründaja käitumises vägivaldsuse. Maailma Terviseorganisatsiooni (2014, p 9-10) järgselt on vägivald tahtlik füüsilise jõu või mõjuvõimu kasutamine või sellega ähvardamine, mis on suunatud enda, teise isiku, inimrühma või kogukonna vastu ning mis põhjustab vigastusi, psühholoogilist kahju, arengu häirumist, õigustest ilmajätmist või surma.

Maailma Terviseorganisatsioon on rõhutanud vägivalla puhul just füüsilise jõu kasutamist. Jeff Hearn oma definitsioonis füüsilist jõudu välja ei too. Mõlema määratluse kohaselt on vägivald teise inimese vastu suunatud kavatsuslik tegevus, kasutades jõudu või mõjuvõimu ning see võib põhjustada nii füüsilist kui ka vaimset kahju. LSV võib sõltuvalt oma avaldumisvormist erineda, vägivald võib olla füüsiline, emotsionaalne, seksuaalne või majanduslik. Kõige sagedamini räägitakse LSV puhul siiski just füüsilisest vägivallast.

Füüsiline vägivald on tahtlikult teise inimese suhtes vastu tema tahtmist füüsilise jõu kasutamine, põhjustades vigastusi, füüsilist valu või isegi surma. Füüsiline vägivald on üldjuhul kõige kergemini kindlaks tehtavaks LSV liigiks, sest on kõige lihtsamini tuvastatav ohvri nähtavate füüsiliste kahjustuste näol. Füüsiline vägivald võib väljenduda tõukamise, kriimustamise, raputamise, mingi esemega viskamise,

löömise, peksmise, kägistamise, hammustamise, mürgitamise, põletamise, kinni hoidmise või juustest tirimisena. (Linno, *et al*, 2011, lk 6) Füüsiline vägivald on väga tõsiste tagajärgedega juba esmakordsel kokkupuutel. Järjepidev vägivald all kannatamine võib põhjustada pöördumatuid tervisekahjustusi. Korduv vägivald võib põhjustada seedeprobleeme (kõhulahtisus, spastilise käärsoole sündroom, kõhukinnisus, ärritunud soole sündroom, iiveldus, söögiisu vähenemine, söögiisu tõusmine, kõhuvalu), samuti põiepõletikku, neerupõletikku ja probleeme urineerimisel, ka tõsiseid menstruaaltsükli häireid, minestamist, krampe, kroonilist selja- või kaelavalu. Vägivalla all kannatavad inimesed haigestuvad kergemini külmetushaigustesse ning grippi. (Lockhart & Danis 2010, p 30)

Emotsionaalne vägivald (ka vaimne, psühholoogiline) on verbaalne või mitteverbaalne rünnak, mis kahjustab teist inimest emotsionaalselt ning alandab tema eneseväärikustunnet. See on pidev ja tahtlik teisele inimesele haiget tegemine ja tema tunnete riivamine. Vägivallatseja püüab ohvrit oma kontrollile allutada. Emotsionaalne vägivald on kõige levinum vägivallavorm, mida on kõige raskem tuvastada. Seega on emotsionaalset vägivalda sageli raske ka tõendada, jättes ohvri olukorda, kus ta on võimetu ennast kaitsma. Emotsionaalne vägivald võib avalduda halvustamise, sõimamise, süüdistamise, alandamise, ähvardamise, kontrollimise, isoleerimise, manipuleerimise või ignoreerimisena. (Linno, *et al*, 2011, lk 6) Emotsionaalse vägivalla all kannatamine võib põhjustada traumajärgset stressihäiret, depressiooni, enesetapumõtteid, ärevushäiret, unetust, enesehinnangu langemist (Lockhart & Danis 2010, p 30).

Seksuaalne vägivald on igasuguse seksuaalse sisuga käitumine, mille kaudu kontrollitakse, manipuleeritakse või alandatakse teist inimest (Linno, *et al*, 2011, lk 6). Anne Pierce (2012, p 107) kirjeldab oma raamatus seksuaalset vägivalda kui igasugust tahtevastast seksuaalvahekorda või katset seksuaalvahekorda astuda. Samuti soovimatuid teise isiku poolt tehtud seksuaalse alatooniga kommentaare, lähenemiskatseid või tegevusi. Siinkohal ei määra rolli kas isikud on omavahel intiimsuhtes või vägivallaakti toimepanemise koht (kodus, tööl, tänaval). Seksuaalse vägivalla all kannatanul võib sunnitud seksuaalakt põhjustada

tupepõletikku, vaginaalset veritsust ning valulikkust, kroonilist kõhuvalu ja kuseteedepõletikku. Samuti võib ohver nakatuda seksuaalsel teel levivatesse haigustesse nagu HIV (Lockhart & Danis 2010, p 30).

Majanduslik vägivald lähisuhetes väljendub vägivallatseja kontrollis partneri raha kasutamise üle või temale kuuluvate materiaalsete ressursside üle, mis raskendab ohvri majandulikku toimetulekut ning teeb isiku vägivallatsejast sõltuvaks. Majandusliku vägivalda alla võib lugeda erinevate tehingute tegemise piiramist, takistamist või kritiseerimist, töötamise või õppimise takistamist, sundimist ebaseaduslikes tehingutes osalemiseks, ühisvara enda nimele kirjutamist jm. Majandusliku iseseisvumise puudumine muudab inimesed haavatavamaks ja seega on raske vägivaldsest suhtest lahkuda. (Linno, *et al*, 2011, lk 6)

Eelnimetatud vägivalda erinevate avaldumisvormide tagajärjed võivad olla äärmiselt tõsised. Esmapilgul tundub nagu oleks just füüsiline ja ka seksuaalne vägivald oma avaldumisvormilt kõige jõhkramad ja pöördumatute negatiivsete tagajärgedega. See võib olla seetõttu, et vägivalda tagajärjed on silmaga näha, kuid tähelepanuta ei tohiks jätta ka vaimset vägivalda. Järjepidev alandamine ja manipuleerimine võib põhjustada tõsiseid vaimseid häireid, millest taastumine võib olla väga pikaajaline või lausa pöördumatu. Lähisuhetes esinev vägivald on oma avaldumisvormidelt erinev aga olenemata sellest, millist vägivallavormi teise inimese suhtes kasutatakse, on igasugune vägivald negatiivse mõjuga. Eeltoodust lähtudes võib vägivalda avaldumisvormid võtta kokku üheselt – teisele isikule vastu tema tahtmist tekitatud kahju on ebameeldiv ning võib põhjustada tõsiseid, tihti pöördumatuid füüsilisi või emotsionaalseid tervisekahjustusi. Vägivald võib olla ka seksuaalne või majanduslik. Vägivalda kasutamisega taotletakse võimu ja kontrolli saavutamist ohvri üle, ohvri tahte murdmist ja ohvri allutamist.

Eesti karistusseadustiku § 121 01.01.2015 muudatuse eelnõu seletuskirjas (554SE, RK XII koosseis, lk 51) on lähisuhet defineeritud kui kahe või rohkema inimese vaheline pere-, sugulus-, põlvnevus-, hõimlus- või armastussuhe, sõltumata sellest, kas suhte osapooled jagavad elukohta. Lähisuhtele on iseloomulik hoolitsus,

usaldus, turvalisus, emotsionaalne tugi ning omavaheline tundeseotus, sh pere-, sõprus-, paari- ja armastussuhted. Lähisuhe võib, kuid ei pea sisaldama füüsilist lähedust.

Lähisuhetes aset leidev vägivald on keeruline, varjatud ning kaugele ulatuvate tagajärgedega probleem. LSV-d võib defineerida sunniviisilise käitumise muustrina, et kontrollida teist inimest läbi füüsilise vägivalla, seksuaalse rünnaku, sotsiaalse isolatsiooni, hirmutamise või majandusliku sunduse. (Lockhart & Danis 2010, p 30) Enamasti on LSV-d määratletud kui naiste vastu suunatud emotsionaalset, psühholoogilist, füüsilist või seksuaalset laadi vägivalda (Carlson, 2008, pp 371-374). Ka Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise konventsiooni ehk Istanbuli Konventsiooni preambulis rõhutatakse just naistevastase vägivalla vastu võitlemise olulisusest (Istanbuli Konventsioon, lk 2). Sellise rõhuasetuse poolt kõneleb ka LSV-d puudutav statistika (vt. peatükk 2.1).

Kuigi LSV puhul kõneldakse enamasti just naistevastasest vägivallast ja tihtipeale toetab seda ka kuritegevuse statistika, ei erista LSV mõiste vägivallatseja ning ohvri sugu. Tänapäeval nähakse LSV puhul ka naiste agressiivsust oma meessoost partneri vastu või partnerite vastastikust vägivalla kasutamist. Nii liigitub LSV alla ka eakatevastane vägivald, vanema vägivaldsus laste vastu ning lapse vägivaldsus vanema vastu, samuti laste omavaheline vägivallatsemine. (Kase & Pettai 2006, lk 15-16) Siinkohal ei eristata heteroseksuaalseid, homoseksuaalseid, biseksuaalseid ega transseksuaalseid suhteid (Lockhart & Danis 2010, p 30). LSV toimepanijaks võib olla nii praegune kui ka endine intiimpartner või tuttav (Kase & Pettai 2006, lk 15-16).

On tõdetud, et naiste poolt kasutatav vägivald erineb oluliselt meeste vägivallast nii raskusastme, motivatsiooni, tagajärgede kui ka situatsiooniliste tegurite poolest. Järgnevalt on esitatud naiste ja meeste vägivalla peamised erinevused (Linno, *et al*, 2011, lk 7):

- Naistepoolne vägivald on peamiselt vaimne.

- Mehed kasutavad rohkem füüsilist vägivalda (peksmine, jalaga löömine, kägistamine).
- Seksuaalset vägivalda kasutavad peamiselt mehed.
- Naistepoolne vägivald on enamasti reaktsioon stressi või frustratsiooni korral või enesekaitse mehe vägivaldsuse puhul. Meeste vägivald on seevastu oluliselt enam ajendatud domineerimise ja kontrolli vajadusest.
- Ka naised võivad kasutada kontrolli oma eesmärkide saavutamiseks, kuid naised rakendavad kontrolli pigem lühiajaliselt ja situatiivselt sõltuvalt teatud olukorrast. Meeste kontroll on püsivam ning tervet paarisuhet läbivam.
- Meestepoolne vägivald võib tekitada naistes kestva hirmutunde, kuid mehed näivad tundvat harva hirmu naiste vägivalla ees. Nad tajuvad naiste vägivalda pigem häiriva kui ohustavana.
- Naised, kes kasutavad vägivalda meeste vastu, on paljude uuringute kohaselt kogenud ise vägivalda mehe poolt.

LSV on eeltoodust lähtuvalt keerukas probleem, sest leiab aset inimeste vahel, kes on üksteisega lähedaselt seotud. Kuigi levinumad LSV määratlused käsitlevad vägivaldlatsejana pigem meessoost isikuid ja ohvritena pigem naissoost isikuid, ei ole reaalsus alati selline. Oma partneri vastu võivad vägivaldsust üles näidata ka naised ning lähisuhtevägivalla probleemi puhul ei saa jätta tähelepanuta ka meesohvreid. Samuti on oluline rääkida LSV puhul partnerite vastastikusest vägivallast, vanemate vägivallast oma laste vastu, laste poolt suunatud vägivallast oma vanemate vastu, eakatevastasest vägivallast ning laste omavahelisest vägivallast. Kuigi Linno jt on kirjeldanud meestepoolset vägivalda tõsisemate tagajärgedega ja raskemakujulisena, ei saa väita, et see alati just nii on. Kindlasti on intiimpartnereid, kelle vahelise suhte domineerivamaks ja füüsiliselt agressiivsemaks pooleks on justnimelt naine. Samuti ei saa kindlalt väita, et mehed vägivaldse partneri ees hirmu ei tunne.

LSV puhul ei saa siiski rääkida vaid ohvrist ja vägivaldlatsejast. LSV poolt võivad mõjutatud olla ka ülejäänud pereliikmed (nt lapsed), kas siis pealtnägijatena või

lihtsalt ebasoodsa mikrokliima tõttu kannatajatena (Khan, 2000, p 21). LSV pealt nägemine, näiteks lapsel, võib tuua kaasa traumaatilise kogemuse, mis võib mõjutada tema edasist elu. Sotsiaalse suhtlemise, vaatluse ja enda kogemuste kaudu võib hakata vägivalda pealtnägev inimene tulevikus kasutama samu meetodeid teiste suhtes ja nii kujuneb välja vägivalda aktsepteeriv käitumismudel, mille laps kodust kaasa võtab. Üsna tihti on lapsepõlves LSV-ga kokku puutunud inimesed täiskasvanueas kas LSV ohvrid või juba ise vägivallatsejad. (Linno, *et al*, 2011, lk 9)

Eeltoodule tuginedes võib väita, et LSV on vägivald, mis leiab aset mistahes lähisuhtes, kus kasutatakse oma võimupositsiooni teise isiku üle, tekitades talle emotsionaalset, seksuaalset, majanduslikku või füüsilist kahju. LSV ohver võib olla igäüks: mees, naine, laps, naaber, eakas, kogukond. LSV ohvrid võivad olla partneriga nii abielulises suhtes kui paarisuhtes. LSV võib olla suunatud vanemate poolt lapsele ja vastupidi. LSV ei erista klassi-, rassi- ega etnilisi piire. LSV leiab aset inimeste privaatelu sfääris ja on avalikkuse eest varjatud ja väljapoole raskesti nähtav. Kuna LSV puhul toimub väärkohtlemine lähedase inimese poolt, on selle vägivalda vormi puhul äärmiselt oluline probleemi tõstatamine ühiskondlikule tasandile. Enamasti otsitakse tuge ja kaitset justnimelt lähisuhtetest ning seetõttu on lähedase inimese poolse vägivaldse käitumisega raskem toime tulla.

1.2 Lähisuhtevägivald kui sotsiaalne probleem

Sotsiaalne hoiak mingisse probleemi kujuneb ühiskonnas pika aja jooksul. Hoiakute kujunemisel on erinevaid tegureid ja juba juurdunud tõekspidamisi on raske muuta. Järgnev peatükk vaatleb LSV tõusetumist peresisest probleemist ühiskondliku probleemi tasandile.

Maailmas pole riiki, kus puuduks LSV. Ometi peeti veel mõnikümmend aastat tagasi maailmas LSV-d perekondade eraasjaks, millesse kõrvalseisjad sekkuma ei

peaks (Kase 2004, lk 23). LSV-le hakati maailmas tähelepanu pöörama suhteliselt hiljuti, 20. sajandi 60ndatel aastatel, kui selgus, et vägivallajuhtumeid paarisuhetes on ootamatult palju. Naised kui ohvrid julgesid kodus toimunud vägivallast rääkida ja abi otsida. Tekkisid ühiskondlikud organisatsioonid naiste kaitseks, nii näiteks loodi 1971. aastal Londonis „Pekstud naiste liikumine”, asutati esimesed naiste varjupaigad, kriisikeskused jms. (Pettai, *et al*, 2015, lk 156) 1980. aastate alguses oli enamike riikide õigussüsteemides mehel õigus oma naise vastu vägivalda kasutada. See polnud küll seadusega reguleeritud, küll aga välja kujunenud ühiskondlik normaalsus. 1970. aastatel muutus suhtumine naistevastasesse vägivalda eraküsimusest avalik-õiguslikuks probleemiks, 1980.-1990. aastal sotsiaalsest küsimusest kriminaalset laadi probleemiks ja alates 1990. aastate keskpaigast käsitletakse seda valdkonda üha enam kui inimõiguste rikkumist ja diskrimineerimisega seotut. (Saar, 2013, lk 193)

Kui varem oli mehel lubatud oma naise vastu vägivalda kasutada, siis aasta-aastalt on ühiskond liikumas selles suunas, et vägivaldsust teise inimese suhtes ei tolereerita. LSV on seega alles mõnekümne aasta jooksul tõusnud perekondade eraasjast ühiskonnas teravaks probleemiks, millega tegelemine on muutunud riiklikul tasandil oluliseks. Eestis on LSV-le hakatud tõsiselt tähelepanu pöörama alles paarkümmend aastat tagasi, mil ilmusid esimesed teemakohased uuringud. Viimaste aastate jooksul on vägivalda levikust ning olemusest märksa parem ülevaade. Olulisemaid nihkeid ühiskonna arengus viimastel aastakümnetel on ilmselt kaasa toonud inimeste teadlikkuse kasv. Kui varem paljud tolereerisid LSV-d ning nägid ohvrit süüdlasena, siis nüüd, teadlikkuse kasvades, ei tolereerita enam mitte mingisugust lähisuhetes aset leidvat vägivalda. Samuti on kasvanud kodus aset leidvast vägivallast teavitamine ja sellest rääkimine. Ühiskonnas on hakatud vägivallateema olulisust üha enam prioritseerima, kuid LSV-d taunivad hoiakud on muutunud vaid osaliselt. Ühiskonnas juurdunud tõed kujunevad pika aja vältel ja nende tõekspidamiste ümber kujundamine on pikk protsess. Veel leidub palju neid inimesi, kes usuvad, et LSV on iga pere isiklik mure ning ühiskonna seisukoht pole LSV probleemi osas Eestis veel üheselt välja kujunenud.

See, kas ühiskond suhtub vägivalda taunivalt või kui paratamatusse ja loomulikku konfliktide reguleerimise viisi, määravad ära ühiskonnas valitsevad käitumisnormid. Uuringud näitavad, et patriarhaalsetes ühiskondades, kus meestel on majanduslik võim ja naistel puudub võimalus lahutada, on vägivalda tase kõrgem, perevägivalda suhtutakse kui millessegi loomulikku ja õiglasesse (Pettai, *et al.*, 2015, lk 156-157). Ometi on salliv suhtumine LSV-sse omane ka Eestile. Selgemalt avaldub salliv mõtlemisviis ohvrite süüdistamises. Enam kui pooled (54%) TNS Emori 2014. aasta uuringus osalenud Eesti elanikest peavad ohvrit perevägivaldas osaliselt süüdlaseks ja ligi poolte (47%) arvates põhjustavad naised ise ohvriks langemise. Meeste hulgas on neid, kes peavad ohvrit juhtunud osaliselt süüdlaseks enam kui naiste hulgas – vastavalt 58% ja 50%. Esineb selge trend, mida vanema earühmaga on tegu, seda enam on nende hulgas inimesi, kes ohvrit vähemalt osalist süüd näevad. Kui 15–24aastastest peab ohvrit osaliselt süüdlaseks 36% ja 35–49-aastastest juba pooled, siis 75-aastastest ja vanematest peaaegu kolmveerand (73%). (TNS Emor, 2014, lk 23)

Mõtteviis, mille puhul peetakse vägivaldset käitumist ohvri käitumisest tulenevaks, toetab ja õigustab vägivalda ja asetab vastutuse ohvrile endale. Ühiskonna seisukoht peegeldub ka ohvritele ning väheneb tõenäosus, et vägivaldsest käitumisest teatatakse. Olgugi, et Eestis on riiklikul tasandil LSV-ga seotud prioriteedid oluliselt muutunud, ei pruugi see tähendada hoiakute ja eelarvamuste muutust Eesti elanike seas ja näiteks ohvritega tegelevate spetsialistide hulgas. Mõnevõrra leebest suhtumisest LSV-sse, ohvritega tegelevate spetsialistide hulgas, kõnelevad ka järgnevalt esitatud 2014. aastal läbiviidud uuringutulemused.

Justiitsministeeriumi ja Tartu Ülikooli õigusteaduskonna poolt koostööna 2014. aastal läbiviidud uuringus „Kokkuvõte Eesti elanike, politseinike, prokuröride ja kohtunike karistushinnangutest“ selgus, milline on Eesti ühiskonna silmis lähisuhtevägivalda kuritegude eest õiglase karistus, võrreldes teiste kuritegudega. Uuringus osalesid Eesti elanikud, politseinikud, prokurörid ning kohtunikud. Omavahel võrreldi murdvargust, omastamist, röövimist ning perevägivalda. Uuringus osalenud inimestel paluti rakendada rikkumiste eest hüpoteetiline

karistus, valides sobiva karistustüübi. Uuringust selgus, et kõige kergemat karistust väärriks LSV toimepanija, seejärel omastaja, röövija ning lõpuks murdvaras. LSV toimepanijale eelistaksid kõik uuringus osalenud grupid v.a politseinikud, määrata tingimisi vangistuse. Politseinikud soovitasid vägivallatseja puhul rakendada ühiskondlikult kasulikku tööd. (Sööt, *et al*, 2014, lk 3)

Eeltoodust nähtub, et Eesti ühiskonnas suhtutakse teisele inimesele eraelulises kontekstis/keskkonnas füüsiliste ja emotsionaalsete kannatuste põhjustamisse siiski pigem leebelt. LSV-d nähakse vähem tõsise probleemina ning pigem ollakse veendumusel, et selle lahendamine ei vaja välist sekkumist. Ühiskonna üldine hoiak mõjutab probleemile lahenduste leidmist. Samuti ei ole selline suhtumine julgustav vägivalla all kannatajatele abi saamiseks ja otsimiseks. Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti (*European Union Agency for Fundamental Rights*) naistevastase vägivalla uuringust (2014, lk 11) selgus, et ainult 14 protsenti naistest pöördub politsei poole ka pärast tõsisemat vägivallaakti (Eestis 10%) ning vaid 4-6% otsivad abi naiste tugikeskustest või ohvriabist.

1.3 Lähisuhtevägivalla tüpoloogiad

Tüpoloogia kujutab endast tüüpide komplekti ning üksikut üksust tüpoloogias nimetatakse tüübiks (Traat & Vanaisak, 2016, lk 7). Käesoleva peatüki eesmärk on kirjeldada lühidalt LSV tüpoloogiaid, mis aitavad luua ülevaate, milliseid LSV tüüpe on võimalik eristada. Tüüpide kujundamisel on lähtunud vägivalla tunnusjoontest (toimumise sagedus, raskusaste, eskaleerumine), vägivallatsemise kontekstist, vägivallatseja psühhopatoloogiast ning vägivalla tagajärgedest (Carlson & Jones, 2010, pp 250). Tunnustatud LSV uurija ja peresotsioloog professor Michael P. Johnson liigitas LSV nelja tüüpkategooriasse, mis aitavad vägivalda kirjeldada.

Lähisuhteterrori puhul on üks partneritest vägivaldne ja kontrolliv ning teine passiivne kannataja. Sellises suhtes on võim ühe poole käes, kes kasutab teise poole kontrollimiseks muu hulgas majanduslikke ja vägivaldseid meetodeid ning emotsionaalset alandust ning hirmu tekitamist. Lähisuhte terrori puhul on tegemist üsna sageli lähisuhtes esineva vägivalda vormiga. Lähisuhteterrorit kasutavad enamasti lähisuhtes mehed, kes võivad olla vägivaldsed vaid kodus ja jätta avalikkuses endast hea mulje. Lähisuhteterrorit iseloomustab sundiv kontroll: vaimne ja füüsiline vägivald, materiaalsete ressursside piiramine, lastega manipuleerimine, sotsiaalne isoleeritus. Lähisuhteterrori mõju on kauakestvate psühholoogiliste tagajärgedega ja kulgeb varjatult, mistõttu on see raskemini tuvastatav. (Johnson ja Leone, 2005, p 322)

Vägivaldse vastupanu puhul hakkab üks pool teise vägivaldsele vastu selle jaoks, et end kaitsta või vägivaldsest suhtest põgeneda. Johnsoni (2008) sõnul kasutavad vägivalda all kannatajad sagedasti vastuhakuks samuti vägivalda, kuid see ei ole kontrolli allutav. Kuigi vastuhakkaja ei kasuta sundivat kontrolli, võib tema vastupanu lõppeda tõsiste vigastustega või isegi vägivaldse tapmisega. (Johnson, 2008, p 10)

Situatsiooniline vägivald viitab konkreetse olukorra tagajärjel tekkinud vägivaldsele. Situatsioonilise vägivalda puhul kasutab üks partneritest vägivalda emotsionaalses olukorras. Johnson (2008) toob välja, et situatsioonilise vägivalda puhul on mehed ja naised võrdselt esindatud ning sellist vägivalda esineb lähisuhtes kõige sagedamini. Selle vägivalda puhul esineb paarisuhte terrorile iseloomulikke sundivat kontrolli väga harva. Emotsionaalne pingeseisund või lahendamata probleemid tingitud olukord võib eskaleeruda vaimseks või füüsiliseks vägivaldaks. (Johnson, 2008, p 11)

Vastastikuse vägivalda puhul on vägivaldsed ja kontrollivad mõlemad partnerid. Sellises suhtes on mõlemad partnerid justkui paarisuhte terroristid. Nii vägivaldset vastuhakkamist kui ka vastastikust vägivaldset kontrolli esineb Johnsoni sõnul väga vähe. (Johnson 2008, p 12)

Erinevaid avaldumisvorme on kirjeldatud peatükis 1.1, kuid lisaks vägivalla erinevatele avaldumisvormidele saab LSV puhul rääkida erinevatest tüüpidest, mis kirjeldavad paarisuhetes esineva vägivalla tunnusjooni. Varem nimetatud erinevad tüpoloogiad viitavad sellele, et vägivalla põhjused võivad olla erinevad – soov kontrollida, konflikti lahendada või ennast kaitsta. Eeltoodu kinnitab, et iga paari suhtes aset leidnud vägivalla juhtum on erinev ning annab põhjuse süveneda vägivallatsemise põhjustesse. Põhjuseid, miks lähisuhetes esineb vägivalda, aitavad seletada erinevad teooriad.

1.4 Lähisuhtevägivalla teooriad

Vägivald lähisuhetes on aastakümneid olnud omaette uurimisteenaks, millele saab läheneda väga erinevatest teoreetilistest vaatepunktidest. Alljärgnevas peatükis esitatakse lühike ülevaade kahest suuremast üksteisele vastanduvast koolkonnast – soopõhine paradigma ja sooneutraalne paradigma LSV kirjeldamisel.

Soopõhine paradigma

LSV puhul keskenduvad mitmed teoreetilised käsitlused naiste vastu suunatud vägivallale. Üks enam kasutatud käsitlus nii uuringutes kui ka rahvusvahelistes dokumentides on soopõhine paradigma, mille kohaselt on vägivallatsejaks enamasti just meessoost isik ning ohvriks naissoost isik. Paljud teoreetikud leiavad, et sugu on vägivaldse käitumise puhul väga suur faktor. (Groves & Thomas, 2014 p 19) Alison Cunninghami ja tema kaasautorite arvates on patriarhaalsele ühiskonnale omane meeste vägivalla õigustamine ja naiste vägivalla taunimine (Cunningham, *et al*, 1998, p 20). Vaatamata sellele, et hilisemad feministliku lähenemise esindajad on nentunud naistepoolset vägivalda, nähakse praktikas ohvrina siiski naist (Soo, 2010, lk 5).

Feministlik liikumine on lähisuhtevägivalla selgitamisel ilmselt kõige levinum ja toob esile meeste ajaloolise privileeerituse, rõhutades, et sooline sotsialiseerumine toimub seaduste ning normide kontekstis, mille on loonud ja kindlustanud mehed. LSV naiste vastu on loogiline jätk meeste poolt loodud sotsiaalsete suhete funktsioneerimisele (Dobash & Dobash, 1979, p 47). Soopõhise teooria kohaselt on sotsiaalselt konstrueeritud arusaam, et mees peaks olema naisest tugevam, vastupidavam, kiirem, targem. Kui püüame mõista seda, mis defineerib mehelikkuse ja maskuliinsuse, aitab see ka mõista, miks vägivald paarisuhetes mehe ja naise vahel üleüldse tekkida võib. Uuringutest tuleneb, et mitmed mehed, kes on oma partneri suhtes vägivalda kasutanud, tunnevad pärast vägivalla kasutamist end tugevama, võimsama ja n-ö rohkem mehena. (Sinder, 1998, p 25) Lundgreni (2004, p 31) toob välja, et meestepoolne vägivald oma partneri vastu, on seotud patriarhaalse ühiskonna normiga, mis soosib meeste ülemvõimu. Vägivaldse käitumise eesmärgiks on soov allutada ja kontrollida partnerit ning seeläbi suurendada oma maskuliinsust. Eeltoodule tuginedes võib väita, et ühiskonnas valitsevad tõekspidamised määravad selle, kuidas koheldakse ja suhtutakse vägivallatsejasse. Kui ühiskond lähtub arvamusest, et meeste ülemvõim ja maskuliinsus on paarisuhetes normaalne ja vajalik, siis lähtutakse samast põhimõttest ka olukorras, kus üks partner kasutab suhtes teise üle vägivalda.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et soopõhise paradigma pooldajate arvates annavad maskuliinsuse ja feminiinsusega seotud sotsiaalsed ootused suhetele nende kuju. Patriarhaalne ühiskond soosib meeste ülemvõimu naiste üle ning naiste allumist meestele. See tähendab, et suhtumine armastusse ja suhetesse on mõjutatud soost. Samas ei ole feministid nõus sellega, et vastavad rollid on kaasasündinud, vaid on sotsiaalselt konstrueeritud. Koduvägivald ei ole seega mingil juhul ainult individuaalne, vaid ka sotsiaalne probleem.

Sooneutraalne paradigma

Enamasti viidatakse lähisuhtevägivallast rääkides just naistevastasele vägivallale ja palju rõhutakse just soolist aspekti. Samas leidub järjest rohkem neid arvamusi,

mille hinnangul ei tulene isiku vägivaldsus tema soost.

Murray Straus (1979, p 75) vaatab vägivalda sooneutraalsena ning leiab, et vägivaldset akti võivad toime panna nii mehed kui ka naised. Kuigi võib väita, et meestepoolne vägivald kipub olema tõsisemate tagajärgedega kui naistepoolne, tuleks siiski mõlemast soost ohvritele tuge ja abi pakkuda (Johnson, 2008, p 105). Meeste vastu suunatud vägivald puhul saab peamiselt rääkida kätega löömisest, kodumajapidamises leiduva esemega (nt noa, vaasid, toolid) löömisest või sellega viskamisest, hammustamisest, kõrist kinni haaramisest ja kriimustamisest. Isegi rohkem esineb meestevastase vägivald puhul emotsionaalset (vaimset) vägivalda. Kõige levinumad on kiusamine, eiramine, ähvardamine, väljapressimine ja majandusliku kahju tekitamine. (Drijber, *et al*, 2013, p 173)

Ka Donald G. Dutton (2007, p 99-100) usub, et vägivaldust ei tuleks vaadelda tulenevalt isiku soo, vaid teatud soost sõltumatute isikuomaduste või hälvete põhjal. Lisaks leiab ta, et lähisuhtevägivald mõtestamisel on valitsevad ülekaalukalt just feministlikud teooriad, mis jätavad kõrvale teised vaatenurgad. Üheks selgituseks, miks meestevastast vägivalda niivõrd palju käsitletud pole, on ilmselt asjaolu, et meestel on raskem pidada end ohvriks. Sellest tulenevalt ei pea mehed naiste poolt neile suunatud rünnakuid ka üldiselt kuritegudeks ning seetõttu ei teavitata taolistest juhtumitest ka politseid. Kindlasti on üheks põhjuseks ka häbi tundmine juhtunu ees. Kaasaegse ühiskonna mehelikkuse kuvandile on võõras asjaolu, et mees võiks naise käest peksta saada või kannatada naise rünnete all. Selliste asjaolude jõudmine avalikkuseni on kõige kiirem viis mehe maine hävitamiseks. Seetõttu ei julge mehed vägivaldast teada anda. Tihtipeale on naiste vägivalda näidatud enesekaitsena, vähemtõsise või erineva nähtusena. Tegelikuses on naiste vägivaldsusnäitajad meeste omadega võrdsed või ületavad neid, hõlmates ka vägivalda mittevägivaldsete meeste vastu.

LSV on oma dünaamilisuse ja esinemisviisi poolest äärmiselt kompleksne ning seda tuleb vaadelda erinevatest vaatenurkadest - nii sellest vaatenurgast, mille puhul on peamiseks ohvriks naine kui ka sellest vaatenurgast, mille puhul on

ohvriks just meessoost isik. Tihtipeale vaadeldakse naisi sellistena nagu ühiskond on harjunud neid nägema. Avalikus diskussioonis naist tavaliselt vägivaldsena ei kujutata ning neid, kes on vägivaldsusega silma jäänud, pigem esitletakse erandina. (Palin-Davies 2006, p 200) Meesohvritel on keerulisem leida kaitset oma naispartneri eest, kuna mehi nähakse pigem vägivallatsejana kui ohvrina ning nende vigastusi kiputakse minimeerima (Dutton, 2007, pp 111-112). Samuti oleneb vägivald pigem isiksusetüübist, üleskasvamiskeskonnast ja sotsiaalsest keskkonnast. Palin-Davies (2006, p 200) on seisukohal, et naised on võimelised toime panema sama raskusastmega kuritegusid nagu mehed, lihtsalt mehed annavad enda vastu suunatud vägivallast harvem teada ega määratle end nõnda kergelt ohvritena. Ta leiab, et meeste eiramine ohvritena ja naiste eiramine ründajatena toob kahju mõlemale sugupoolele.

LSV- le lähenetakse enamjaolt soopõhiselt, mis tähendab, et abi osutatakse eelkõige naistele ehk kannatajale. Sooneutraalse paradigma kohaselt ei ole vägivallatseja alati mees ja vägivalda all kannataja naine. Usutakse, et naised on võimelised toime panema meestega samaväärse raskusastmega kuritegusid ning põhjus, miks meestevastasest vägivallast vähem räägitakse on see, et mehed ei tunne end nii kergelt ohvrina.

Kahte eeltoodud paradigma omavahel kõrvutades võib välja tuua peamised erinevused. Soopõhise paradigma kohaselt on vägivallatsejaks eelkõige meessoost isik ja ohvriks naine ning inimeste omavahelised suhted tulenevad patriarhaalsetest ühiskondlikest suhetest, kus mehel oligi määratud suurem võim. Sooneutraalse paradigma kohaselt ei saa vägivaldsust omistada soole, vaid see tuleneb isiksuseomadustest, keskkonnast, kasvatuselst jne. See tähendab, et vägivallatseja ja ka ohver võib olla igäüks, olenemata tema soost.

1.5 Sotsiaalkonstruksionistlik vaatenurk meediauuringutes LSV käsitlemisel

Sotsiaalkonstruksionistliku paradigma kohaselt konstrueeritakse ühiskondlikud probleemid sotsiaalse praktika käigus (Berger & Luckmann, 1966, p 28). Meedias antakse näiteks mingi probleemi kommenteerimiseks osaledele ekspertidele sõna, teistele mitte, probleemi mingeid aspekte rõhutatakse, teised jäetakse tagaplaanile ja nii toetatakse üksnes probleemi teatud määratlusi (Paimre, 2013, lk 45).

Sotsiaalset konstruksionismi võib määratleda kui perspektiivi, mis tõdeb, et väga suur osa elust on selline nagu ta on justnimelt sotsiaalsete ja inimestevaheliste mõjude tõttu (Gergen, 1985, p 3). Näiteks kuidas ühiskondlikud, poliitilised ja sotsiaalsed protsessid mõjutavad seda, kuidas inimesed erinevaid sündmusi mõistavad (Bohan, 1996, lk 13). Sotsiaalkonstruksionistlik vaatenurk võimaldab uurida ka selliseid sotsiaalseid probleeme nagu seda on LSV. Nagu esimeses peatükis nähtub, on vägivalda defineeritud väga mitmeti. Tihtipeale sõltubki definitsioon defineerijast ja tema veendumustest. Inimesed on reeglina huvitatud aga vaid sellistest vägivalda määratlemisviisidest, mis välistavad nende endi käitumise. (Baumeister, 1996, p 31) Järelikult see, kelle käitumist määratletakse kui vägivaldset ja millistel asjaoludel seda tehakse ning kes selle üle otsustab, peegeldab võimulolijate huve. Tihtipeale vähem mõjuvõimsate inimeste püüdlused kahtluse alla seada juba valitsevaid tõekspidamisi ja püüdlused ühiskonnas valitsevate veendumuste muutmiseks, on väga vähetõenäolised ja ilma suurema eduta. Seega, kui naised on püüdnud hakata vastu sellele, kuidas neid koheldakse, esitab see väljakutse juba vägivalda laialdaselt tunnustatud definitsioonide vaidlustamiseks. (Groves & Thomas, 2014, p 19)

Eeltoodust lähtuvalt võib väita, et sotsiaalteadustes ühest universaalset definitsiooni, mis tahes mõiste (sh LSV) määratlemiseks, ei ole olemas ning definitsioon sõltub sellest, kes on defineerija ja millistest veendumustest defineerija lähtub. Seega kajastavad tihtipeale mõisted nende inimeste huve, kellel on

mõjuvõim. Sotsiaalkonstruksionistlikust vaatenurgast lähtudes kaasneb suurema võimuga ka suurem mõju sotsiaalsete probleemide määratlemisele ja kujundamisele. Analüüsides, kuidas LSV määratlused ja seletused aja jooksul on muutunud, näitab, kuidas need mõisted on sotsiaalselt konstrueeritud, mitte fikseeritud tähendusega. Varem oli meeste vägivaldne käitumine naiste suunas ühiskonnas aktsepteeritud, sest nii oli välja kujunenud veendumus tähtsamate inimeste hulgas. Mõjutajaks võis olla mõisahärra, arst, poliitik või valitsus. Tänapäeval võib üheks taoliseks mõjutajaks pidada ka meediat.

Meedia olulisuse ja selle mõju ulatuse kasvamine on muutnud ühiskonnas toimuva läbipaistvamaks, meie ühiskond on muutunud avatumaks ning informatsioon on peaaegu et põhiõigus (Hennoste, 2001). Benetle ja Beck (1994, p 33) kirjeldavad meediat kui justnimelt ühiskonnas toimuva samasuguse defineerijana, mitte peegeldajana, kes omab sotsiaalsete tõdede kujundamises suurt rolli. Samamoodi on meediat kirjeldanud Eesti tuntud meediauuriija professor Raivo Palmaru (2001, lk 7), kes toob samuti välja selle, et meedia konstrueerib tegelikkust, mitte ei peegelda selles toimuvat. See, kuidas meedias käsitletakse erinevaid sotsiaalseid probleeme, mõjutab seda, kuidas ühiskonnaliikmed tajuvad maailma, selles esinevaid probleeme ja lahendusi nendele probleemidele (Entman, 1991, lk 8).

Niisiis võib meedia määrata ära selle, kuidas ühiskond tajub probleemi ja sellele reageerib. Meedial on väga suur võim, mis asetab ta ühiskonnas defineerija rolli. See, millisena meedia sotsiaalseid probleeme esitleb, ei peegelda tegelikkust, vaid kujundab seda. Seepärast on oluline pöörata suuremat tähelepanu sellele, millisena LSV temaatikat meedias käsitletakse.

Eesti ühiskond peab LSV-d valdavalt siiski peresiseseks asjaks ja levib arvamused, et väline sekkumine pole vajalik (Kase, 2002, lk 329). See näitab selgelt, et probleemiga tegelemiseks tuleb alustada hoiakute kujundamisest meie inimeste hulgas. Holstein ja Miller (1993, ref Paimre, 2013, lk 43) kohaselt ei ole ühiskondlikud probleemid inimtegevusest ja teadmistest väljaspool asetsevad muutumatud üksused, vaid inimesed ise kujundavad ühiskonda tähenduste loomise

interaktiivses protsessis. Üheks hoiakute, tõekspidamiste ja väärtushinnangute kujundajaks meie ühiskonnas on kahtlemata meedia (Bentele & Beck, 1994, p 33). LSV kajastamine meedias mõjutab nii arusaamu probleemi leviku põhjuste kui ka probleemi esinemise põhjuste osas (Carlyle, *et al*, 2008, pp 4-5).

Eeltoodule tuginedes võib öelda, et meedia on tähenduste looja ning inimesed elavad suuresti meedia loodud tähenduste väljas. Seepärast ei saa meedia puhul kõnelda vaid võimalusest erinevaid ühiskondlikke probleeme käsitleda, vaid pigem kohustusest seda teha. LSV on terav sotsiaalne probleem, mille laiem ja järjepidev teadvustamine toob selle ühiskonnale ja inimestele lähemale. See avardab teadmisi, aitab muuta eksiarvamusi ja juurutada hoiakuid. Eelnevates peatükkides on välja toodud Eesti ühiskonna ja ka ohvritega tegelevate spetsialistide hoiakud LSV suhtes – ollakse arvamusel, et LSV on perekonna siseasi ja tihtipeale peetakse ohvrit ennast vägivaldas süüdlaseks.

Ohvri süüdistamine (*victim blaming*) on ühiskonnas leviv patriarhaalne väärtushinnang, mille kohaselt õigustatakse vägivalda soosivaid ning ohvreid süüdistavaid hoiakuid (Bell & Naugle, 2008, pp 5-6). TNS Emor (2014, lk 23) läbiviidud uuringust nähtus, et ligi pooled uuringus osalenud inimestest leiavad, et vägivalda ohver on ise vägivaldaakti asetleidmises süüdi. Mitmed seksuaalvägivaldaakti toimepannud mehed on ise selgel seisukohal, et süüteod on fabritseeritud. Vägivallatsejad ei tunnista oma süüd, kuigi on kohtulikult karistatud ja viibivad vanglas. Kõik kinnitavad, et ohvrid olid ise provotseerivad ja vägivaldaaktis süüdi, sealhulgas ka lapsed.

Ka meedia kontekstis jääb vahel mulje, et enamikule väljaannetest on iseloomulik hukkamõistev suhtumine, mitte püüe mõista ja aidata. Kase (2002, lk 329) toob välja näiteks politseitööd kajastavad uudistelood meedias, kus vahel näidatakse ka sündmuskohta ja sündmuse sisu. Olukordades, kus on aset leidnud vägivaldajuhtum paarisuhtes, milles on osaline ka alkohol, on kajastuse hoiak selline, et asjaosalised on kõik ise olukorras süüdi. Olenemata sellest, et vägivalda kasutamist teise inimese suhtes ei tohiks õigustada miski, sealhulgas alkoholi sisaldus veres.

Eeltoodud käsitluste kohaselt omistatakse meediale ühiskonnas defineerija roll, mistõttu on tähtis pöörata tähelepanu sellele, millisena ajakirjandus erinevaid ühiskonnas valitsevaid sotsiaalseid probleeme meedias kujutab. Ka meedia ise võiks oma rolli teadvustada. Ajakirjandus peaks probleemidele suuremat tähelepanu pöörama, instantse leidma, kes nende probleemidega tegelevad või tegelema peaksid ja sellest kõigest avalikkust informeerima. Seni kuni püsib ühiskonnas veendumus ja peegeldub ka meedias arvamus nagu oleks ohver ise vägivallaaktis süüdi, ei kao ka probleem. Meedia vastutustundlik teavitustöö aitab suurendada inimeste üldist teadlikkust probleemist.

LSV-d võidakse meedias kajastada väga erinevast vaatenurgast. See, millises raamis on probleemi meedias esitatud, aitab määratleda, kuidas avalikkus probleemi tajub ja interpreteerib (Jewkes, 2011, p 10-11). **Raamistamine** (*framing*) on sotsiaalkonstruksionistlikku paradigmasse kuuluv mõiste, mis kirjeldab, kuidas meedia mingit konkreetset nähtust või probleemi kajastab ja kuidas see võib sihtgruppi mõjutada (Entman, 1991, p 14). Goffman (1974, pp 21-24) nimetab raamistamiseks kognitiivset struktuuri, mis juhib igapäevaste sündmuste representatsiooni ja aitab sõnumit interpreteerida. Raamimisteooria aluseks on see, et meedia keskendub teatud sündmustele ja seejärel asetab need tähendusvaldkonda, nii et probleem esitatakse avalikkusele erinevatest raamidest või vaatenurkadest lähtudes. Meedias väljenduvat raamistamist on oluline uurida, sest raamistus võib mõjutada seda, kuidas auditoorium konkreetset probleemi tunnetab. On leitud, et inimesed kasutavad meediakajastusi komplekssete probleemide mõtestamiseks. See, kuidas meedia informatsiooni esitleb, mõjutab inimeste valikuid, kuidas saadud informatsiooni enda jaoks selgitada. Raamistamine mõjutab publiku uudiste tajumist, see kujundamise vorm ei räägi mitte ainult sellest, mida mõelda, vaid ka seda, kuidas mõelda (Deetz, *et al*, 2000, p 73). Raamistamise analüüsimine võimaldab täpselt vaadelda, kuidas inimteadvust mõjutatakse läbi kõne, uudisloo või mõnel muul viisil. Seega, isegi kõige vabama meedia juures tuleb arvesse võtta, et ajakirjanduses püsivad teatud faktorid, mis lõppkokkuvõttes hakkavad kujundama avalikku arvamust (Entman, 1993, p 52)

Raamistamine põhineb faktil, et inimesed ei suuda maailma oma suures keerukuses mõista ning püüavad liigitamise ja tõlgendamisega seda lihtsustada. Meedia raamistus võibki mõjutada seda, kuidas avalikkus probleemi enda jaoks tõlgendab. Järelikult on oluline, milline on meediakajastuste fookus teemade kajastamisel. Kui meedia kajastab LSV-d kui normaalset ühiskonnas valitsevat nähtust, tajub seda sellisena ka auditoorium. Kui meedia mõistab LSV ühekülgsest hukka, kandub see tõenäoliselt üle ka avalikkusele.

Kõneaine kujundamine (*agenda setting*) on massimeedia protsess, mille puhul meedia esitab mingeid probleeme sagedamini ja esiletulenevamalt kui teisi ning sellest tulenevalt tajubki suur osa auditooriumist neid probleeme ülejäänutest tähtsamatena (Coleman, *et al.* 2009, p 147). Teisisõnu - mida rohkem mingit teemat kajastatakse, seda tähtsam see inimestele on. Kõneaine kujundamine ehk agenda setting näitab meedia mõjuvõimu – selle võimet määratleda, millised teemad on olulised ja millised mitte (Semetko & Valkenburg, 2000, p 93).

See tähendab, et lisaks fookuse rajamisele on roll ka sellel, millised teemad muutuvad oluliseks ja millised mitte. Meedia tõmbab üldsuse tähelepanu teatud teemadele ning otsustab mida, millal ja kus inimesed mõtleavad. Seega võivad meedia- ja meediaväljaandjad määrata seda, kuidas vaatajad tõlgendavad meedias pakutavat. Kõneaine kujundamise puhul toob massimeedia inimeste mälust osasid teemasid esile. Nende teemade alusel, mida meedia ajusoppidest üles kutsub, panevad inividid ka maailmas toimuvale hinnanguid. Meedia keskendumine ainult valitud konkreetsetele teemadele ja probleemidele loob fookuse ja annab ühiskonnale signaali, et just see on hetkel aktuaalne.

2 LÄHISUHTEVÄGIVALLA KURITEGUDE ÜLEVAADE JA ENNETUS

2.1 Lähisuhtevägivalla kuritegude ülevaade Eestis

Kuritegevuse statistika andmetel registreeriti 2016. aastal Eestis 28 986 kuritegu. Võrreldes 2015. aastaga vähenes kuritegude arv 11% ehk 3 589 kuriteo võrra. Viimase kümne aasta jooksul, s.t 2007– 2016 on registreeritud kuritegude arv vähenenud 42%. Ometi on samale allikale toetudes märgitud, et lähisuhtevalla kuritegude arv on aasta-aastalt kasvanud. (Ahven, *et al*, 2016, lk 5-6) Probleemi ennetamisel ja selle käsitlemisel annavad olulise lisandväärtuse kontrollitud andmed, mis loovad olukorrast ettekujutuse. Peatüki eesmärk on anda ülevaade LSV kuritegude statistikast.

LSV on keeruline, raskesti tuvastatav, määratletav ja mõõdetav fenomen. See leiab aset inimeste privaatsfääris, lähedaste inimeste vahel ja on avalikkuse eest varjatud. Perekonna privaatsus on riigi poolt kaitstud, mis on üldiselt õigustatud, sest enamus perekondadest tuleb oma lähisuhetega hästi toime. LSV on aga väljapoole raskesti nähtav. Kui tänaval valvab turvalisust politsei ja kodanikud, siis kodu suletud uste taga võivad toimuda lubamatud teod, mis kahjustavad kõiki pereliikmeid. Väline sekkumine sellistel juhtudel on keeruline just pere ja kodu privaatsuse kaitsest lähtuvalt. (Linno, *et al*, 2011, lk 3) 2016. aastal registreeriti 3017 LSV kuritegu, mida on 20 võrra rohkem kui 2015. aastal. Viimase kuue aasta võrdluses jõudis LSV kuritegude arv 2016. aastal haripunkti, ent selle kasv on võrreldes 2012., 2013. ja 2015. aasta kasvuga aeglustunud. 2016. aastal moodustas LSV kõigist kuritegudest kümnendiku (10,4%). Alates 2012. aastast on LSV kuritegude osakaal nii kõigist vägivalla kuritegudest pidevalt tasapisi kasvanud. (Ahven, *et al*, 2016, lk 33)

Statistika toob välja LSV kuritegude tõusutrendi. Endiselt on iga kümnes kuritegu Eestis seotud LSV-ga. Üheks põhjuseks, miks aasta-aastalt registreeritakse aina

rohkem LSV kuritegusi, on ilmselt probleemi laiem teadvustamine ja käsitlemine ühiskonnas. Kuna lähisuhtes olevate inimeste vaheline vägivald leiab enamasti aset kodu varjavate seinte taga, on siiski üsna suur osa lähisuhtevägivalla kuritegusi, mis politseini ei jõua. Eestis tegeleb LSV-ga seotud kuritegude menetlemisega peaaesjalikult Politsei- ja Piirivalveamet (PPA). PPA-s registreeritud paarisuhtes aset leidnud vägivallaaktide statistika peegeldab neid juhtumeid, millest teavitatakse PPA-d. Perevägivalla tegelik tase võib aga registreeritud juhtumite arvust olla oluliselt kõrgem.

Euroopa Põhiõiguste Ameti (2014, lk 10-11) läbi viidud uuringu andmetel teatas tõsisema füüsilise ja/või seksuaalse vägivalla juhtumist politseile vaid kümnendik naistest. Tervishoiuasutuste poole pöördus 25% ohvritest ning varjupaikadesse jõudis vähem kui 1% vägivalla all kannatanutest. Eestis registreeriti 2016. aastal 10 000 inimese kohta keskmiselt 23 LSV kuritegu, mis on sama palju kui 2015. Aastal (Ahven, *et al*, 2016, lk 44). Põhjuseid, miks LSV-st ei teatata, on mitmeid. Ohvri häbi ja hirm, samuti vähene õigusteadlikkus ja õigusabi kulud, enesekindluse puudumine või isiklikud ja kultuurilised tõekspidamised on põhjuseid, miks LSV-st tihtipeale ei teavitata. (Khan, 2000, p 21)

Parema ülevaate vägivalla levikust annavad uuringud, mille anonüümne olemus julgustab inimesi andma teada vägivaldsetest juhtumitest pereelus. Uuringuid, mis käsitlevad LSV juhtumeid, on Eestis läbi viidud alates 2000ndate aastate algusest. Esimeses LSV temaatikat puudutavas uuringus, mille viis läbi Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, selgus, et naised langevad vägivalla ohvriks sagedamini (21%) kui mehed (16%), kusjuures naised kannatavad vägivalla all rohkem kodus (Pettai 2001, lk 17). Statistikaameti poolt korraldatud esimese üleriigilise paarisuhtevägivalda selgitava uuringu kohaselt tunnistas iga teine paarisuhte kogemusega 15-74aastastest, et on elu jooksul vähemalt korra puutunud kokku LSV-ga. Enam kui pooled uuringus osalenutest on paarisuhtes vägivaldaga kokku puutunud mitu korda ning peaaegu viiendik LSV-ga kokku puutunud (18%) rohkem kui viiel korral. Vaimset vägivalda on oma elu jooksul kogenud 41% naistest ning 36 % meestest. Füüsiline vägivald on osaks saanud 37% küsitluses

osalenud naistest ning 29% meestest. Seksuaalset vägivalda on oma partneri poolt kogunud 7% naistest ning mitte üksi vastanud meestest. (Paats, 2010, lk 74-75)

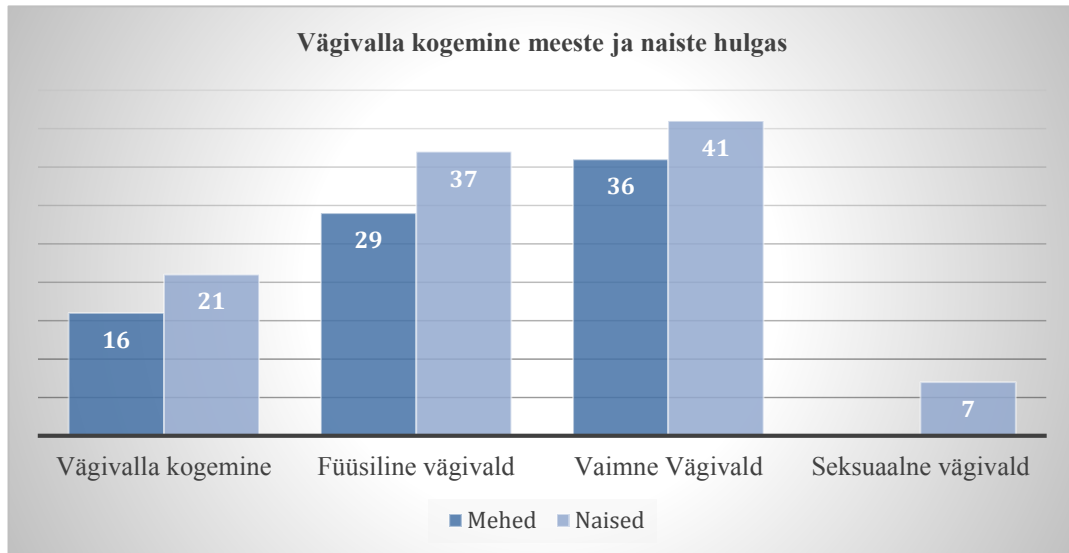

Diagramm 1. Statistikaameti uuringu tulemused (diagramm autori koostatud)

Välja toodud statistika loob hea ettekujutuse LSV probleemi ulatusest. Eeltoodust nähtub, et LSV juhtumeid registreeritakse aasta-aastalt aina rohkem. Ometi on suur hulk neid LSV juhtumeid, mis statistilistes numbrites ei kajastu, sest LSV juhtumite jõudmine uurimisasutusteni on raskendatud. Kuna LSV toimub lähedaste inimeste vahel, ei taheta eriti kodus toimunust väljapool rääkida, veelgi vähem aga pöörduda politseisse või mõne teise abiandva asutuse poole. Üheks põhjuseks võib-olla ühiskonna hoiak probleemi, mistõttu on siiani suur hulk neid, kes abi ei küsi. Seetõttu on ühiskondlik probleemi teadvustamine oluline, kuid samamoodi on oluline ka probleemi reguleerimine riiklikul tasandil.

2.2 Istanbuli Konventsiooni olulisus lähisuhtevägivalla käsitlemisel

LSV on oma olemuselt keerukas probleem, mida ei ole võimalik ühe konkreetse meetmega likvideerida. Nii rahvusvahelised aktid kui ka riikide endi seadusandlus liigub spetsialiseerumise ja karmistamise suunas. Riigil tuleb lähisuhtevägivalla probleemiga tegeleda mitmel tasandil. Seetõttu on autor pidanud oluliseks kirjeldada käesolevas peatükis LSV probleemi asetsemist Eesti õigusmaastikul ning kirjeldada LSV kõige ulatuslikumat rahvusvahelist lepet, mis käsitleb LSV ennetamist ja selle vastu võitlemist.

Eesti õiguses ei ole seadust, mis ainuüksi LSV-ga seotud kuritegevust reguleeriks. Eesti karistusseadustiku mõistes on isikuvastased süüteod (v.a surnuvastased süüteod), röövimine ja avaliku korra raske rikkumine, mis on toimunud praeguste või endiste abikaasade, elukaaslaste, partnerite, sugulaste või hõimlaste vahel, hoolimata sellest, kas toimepanija elab või elas ohvriga samal elamispiiril, mille hulka loetakse ka LSV kuriteod (Ahven, *et al*, 2015, lk 34). 1. jaanuarist 2015 on Eesti karistusseadustikus esimest korda eraldi mõistena välja toodud perevägivald kehalise väärkohtlemise all §s 121 (I. Pettai, *et al*, 2015, lk 159).

LSV juhtumid siseriiklikus õiguses on enamasti karistatavad KarS § 121 lg 2 p 1 alusel, mis viitab teise inimese tervise kahjustamisele, samuti valu tekitava kehalisele väärkohtlemisele, mis on toime pandud lähi- või sõltuvussuhtes (Karistusseadustik, 2001). Lisaks nimetatud sättele kasutatakse vägivallatsete vastutusele võtmiseks kõiki KarSi paragrahve, kus koosseisuliseks tunnuseks on vägivald. Kriminaalkorras on karistatav ähvardamine tapmisega, tervisekahjustuse tekitamisega või olulises ulatuses vara rikkumisega või hävitamisega, kui on alus karta ähvarduse täideviimist; teise inimese tervise kahjustamine, samuti löömine, peksmine või valu tekitanud muu kehaline väärkohtlemine ja järjepidevat või suurt valu põhjustanud kehaline väärkohtlemine. (I. Pettai, *et al*, 2015, lk 159)

Kuigi LSV-ga seotud kuriteod kuuluvad karistusseadustiku mõistes isikuvastaste süütegude alla ning alates 2015. aastast on Eesti karistusseadustikus eraldi mõistena välja toodud ka perevägivald, ei ole Eesti õiguses seadust, mis LSV kuritegusid eraldi reguleeriks. See võib olla üks põhjusi miks meil pigem reageeritakse vägivalla tagajärgedele kui nende ennetamisele. Siiski on oluline, et perevägivald on mõistena kehtivas seaduses kajastamist leidnud, mis osundab vajadusele eristada LSV-d kui spetsiifilist vägivalla liiki muudest vägivalla vormidest.

Eestis on ratifitseeritud järgmised konventsioonid lähisuhtevägivalla ohvrite kaitseks:

- Lasteõiguste Konventsioon 21.10.1991
- Naiste vastase diskrimineerimise Konventsioon 21.10.1991
- Piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistuse tõkestamise konventsioon 21.10. 1991
- Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise konventsioon (Istanbuli Konventsioon) 20.09.2017

Loetelus viimati nimetatud Istanbuli Konventsioonis käsitletakse LSV-d kui rasket inimõiguste rikkumist ning selle peamine eesmärk on teise inimese suhtes vägivalla kasutamise osas sallivuse viimine nullini. Istanbuli Konventsioon on sammuks edasi, et Euroopas ja ka mujal muutuks elu turvalisemaks. (Justiitsministeerium, 2014, lk 1) Oluline on ka välja tuua, et Istanbuli konventsioonis sätestatu kehtib nii rahu- kui ka sõjaajal (Istanbul Convention, p 3).

2008. a. detsember kuni 2010. a. detsember koostas Euroopa Nõukogu ministrite komitee poolt loodud naistevastase vägivalla ja lähisuhtesisese vägivalla ennetamise ning võitlemisega tegelev komitee konventsiooni teksti. 07.04.2010. võeti konventsioon Euroopa Nõukogu komitee poolt vastu ning sama aasta mais Istanbulis toimunud 121-l ministrite komitee istungil avati konventsioon allkirjastamisele. 22.04.2014. ratifitseeris konventsiooni kümnenda riigina

Andorra, mille tulemusena konventsioon sama aasta 1. augustil jõustus. (Istanbul Convention)

Istanbuli konventsiooniga liitudes võtab riik endale kohustuse tagada vajalikud muudatused seadusandluses ja kõik tugiteenused lähisuhtevägivalla ohvritele, sh vägivalda pealtnäinud lastele (I. Pettai, *et al*, 2015, lk 155). Lisaks on riik kohustatud välja töötama lähisuhtevägivalla ohvrite kaitsmiseks igakülgse raamistiku ja tervikliku poliitika ning toetama ja aitama erinevaid institutsioone omavahelise koostöö tõhustamisel, et lähisuhtevägivalla juhtumite korral toimiks n-ö terviklik süsteem, samuti edendama ka rahvusvahelist koostööd lähisuhtevägivalla ennetamiseks (Istanbul Convention, p 4).

Istanbuli Konventsioon on esimene ja kõige ulatuslikum rahvusvaheline lepe, mis käsitleb LSV ennetamist ja selle vastu võitlemist. Ühinemine Istanbuli konventsiooniga seab Eesti ette uued väljakutsed: tuleb võtta kindel seisukoht suhtumises vägivaldlatsejasse ning suunata asjaomaste asutuste ja spetsialistide tegevus eelkõige ohvri toetamisele ja abistamisele, luues selleks vajalikud ressursid.

Konventsioonil on 5 põhilist eesmärki (Istanbul Convention, 2011, p 2):

- Kaitsta naisi vägivalla kõigi vormide eest, ennetada, karistada ja kaotada naistevastast vägivalda ja perevägivalda.
- Aidata kaasa naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimisele ning edendada naiste ja meeste sisulist võrdõiguslikkust, sealhulgas naiste jõustamise kaudu.
- Töötada välja igakülgne raamistik, poliitikad ning meetmed naistevastase vägivalla ja perevägivalla kõigi ohvrite kaitsmiseks ja abistamiseks.
- Edendada rahvusvahelist koostööd naistevastase ja perevägivalla kaotamiseks.

- Toetada ja abistada organisatsioone ja õiguskaitseorganeid, et nad teeksid tõhusat koostööd ning võtaksid omaks integreeritud lähenemise naistevastase ja perevägivald kaotamisele.

Istanbuli konventsiooni uuenduslikkusena on välja toodud selle piiriülene haare. Eraldiseisvat tähelepanu on pööratud vägivald vormidele, mis on oma iseloomult piiriülesed (nt sundabielud). Lisaks sundabieludele, kriminaliseeritakse konventsiooniga naiste suguelundite vigastamine, ahistav käitumine, peale sunnitud abort ja sunnitud steriliseerimine. See tähendab, et riikidel tuleb taolised rasked süüteod sisse viia oma õigussüsteemidesse. (Istanbuli konventsioon, lk 9-11). Ühe uuendusliku sammuna on välja toodud ka majandusliku vägivald märkimine lähisuhtevägivald vormina (Sainz-Pardo, 2014, lk 66).

2014. aastal andis Eesti 37. riigina lubaduse võidelda vägivaldaga – eelkõige naistevastase ja peresisese vägivaldaga, kirjutades alla Euroopa Nõukogu naistevastase vägivald ja perevägivald ennetamise ja tõkestamise konventsioonile (Justiitsministeerium, 2010). Riigikogu kuulutas 25.09.2017 välja seaduse, millega ratifitseeriti naistevastase ning perevägivald ennetamise ja tõkestamise Euroopa Nõukogu konventsioon ehk nn Istanbuli konventsioon (Vabariigi Presidendi kantselei, 2017).

Kokkuvõtlikult on Istanbuli konventsiooni puhul tegemist esimese olulise raamdokumendiga, mille põhieesmärk on võidelda lähisuhtevägivaldga Euroopas. Istanbuli konventsioon on raam, mis annab suuna. Eesti on viimase 13 aasta jooksul teinud suuri samme, et muuta ühiskonna arvamust naisi toetavamaks ning rakendada ka seaduse ning teenuste tuge nii ohvritele kui nende lähedastele. Konventsioonis rõhutatakse, et naistevastane vägivald on inimõiguste rikkumine ja diskrimineerimise üks vorme. Istanbuli Konventsiooni ratifitseerimine paneb Eesti lähisuhtevägivaldga tegelemise kontekstis täiesti uude olukorda. Meil tuleb võtta kindel seisukoht oma suhtumises probleemi ning suunata igasugune tegevus nii ohvrite toetamisele ja abistamisele, kuid eelkõige probleemi ennetamisele.

3 AJAKIRJANDUSARTIKLITE VALIM JA MEETODID

3.1 Valim

Töös on kasutatud sihipärast valimit. Sihipärase valimi puhul valib liikmed valimisse uurija, lähtudes oma teadmistest, kogemustest ja eriteadmistest mõne grupi kohta. Populatsioonist püütakse leida kõige tüüpilisemaid esindajaid. Valimisse võetakse uuritavad ettekavatsetult kindlate kriteeriumide alusel (Rämmer, 2014).

Valimi koostamisel on lähtunud uurimiseesmärgist, püstitatud hüpoteesist ning uurimisküsimustest. Valimiks on LSV teemat kajastavad eestikeelsed artiklid ajalehtede veebiväljaannetes. Analüüsi kaasati võimalikult laia lugejaskonna ning vaba kättesaadavusega väljaanded, nagu Eesti Ekspress, Eesti Päevaleht ning Postimees. Valimisse kuuluvad artiklid, mis on ilmunud kahe kalendriaasta jooksul, perioodiks 01.01.2016 – 01.01.2018. Analüüsimiseks valiti kõik artiklid, mille pealkirjas või juhtlauses kajastusid sõnad "lähisuhtevägivald", "perevägivald", "koduvägivald" "partnerivastane vägivald", "vägivald". Artiklite puhul, mille otsisõnaks kasutati märksõna „vägivald“, otsustas autor sisu põhjal, kas artikkel kuulub valimisse või mitte. Kui artikli juhtlauses viidati lähisuhtevägivallale, kuulus artikkel valimisse. Valimisse kuulusid nii uudised, arvamused, juhtkirjad, intervjuud, olemuslood, lugejakirjad kui ka kõikvõimalikud muud olulisemad žanrid. Sisu põhjal jäeti valikust välja need ajakirjandusartiklid, mis puudutavad LSV temaatikat juhuslikult (näiteks kuritegevuse statistikat puudutavad artiklid. Samuti jäeti valimist välja kõik tasulised ning korduvad (artiklid, mis olid avaldatud sama autori poolt, sama sisuga kuid erinevates väljaannetes) artiklid. Sobivate artiklite leidmiseks kasutati valimi moodustamisel väljaande internetipõhist arhiivi otsingumootorit.

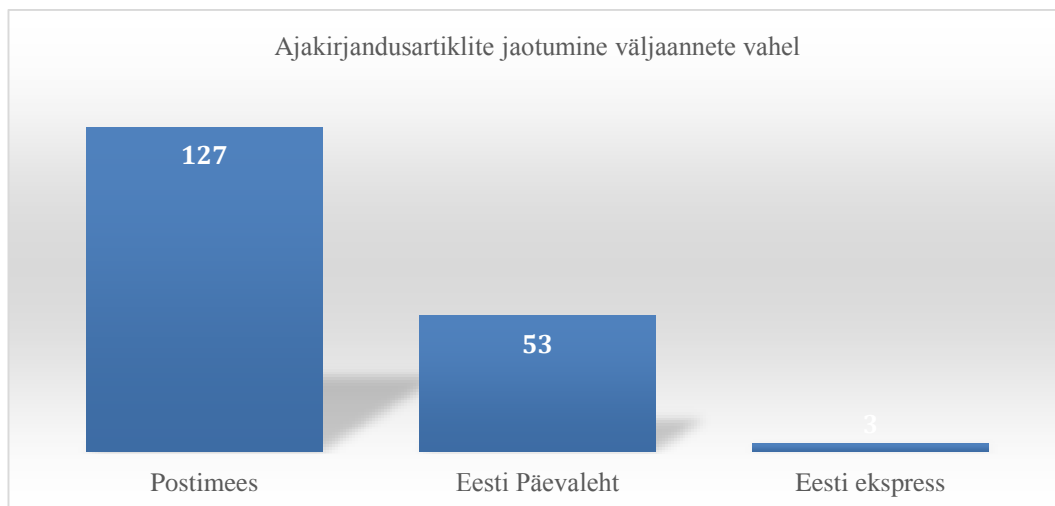

Diagramm 2. Analüüsitud ajakirjandusartiklite hulk

Kokku ilmus kahe aasta jooksul kolmes suuremas meediaväljaandes 183 LSV teemalist artiklit. Artiklite jaotumine väljaannete vahel – Postimees 127 artiklit, Eesti Päevaleht 53 artiklit ning Eesti Ekspress 3 artiklit. Tasulisi artikleid oli kolme väljaande peale kokku 30. Korduvaid artikleid oli 38. Kokku töötati läbi 117 artiklit.

3.2 Ajakirjandusartiklite sisuanalüüs

Empiirilise materjali kogumiseks kasutati töös kvantitatiivset kontentanalüüsi. Kvantitatiivne kontentanalüüs ehk sisuanalüüs on meediauuringutes laialdaselt kasutatav uurimismeetod, mille abil määratletakse huvi pakkuvad küsimused ja probleemid ning seostatakse neid võimaliku probleemi käsitleva teooriaga. (McQuail, 2000, p 293).

Sisuanalüüs on kõige üldisemalt võttes uurimistehnika kommunikatsiooni sisu objektiivseks, süstemaatiliseks ja kvantitatiivseks uurimiseks ning analüüsimiseks (Lauk, 1995, lk 33). Riffe jt (2005, p 23) märgivad samuti, et sisuanalüüsi puhul

toimub kommunikatsiooni sisu süstemaatiline jaotamine kategooriatesse vastavalt kodeerimisjuhenditele ja nende kategooriate vaheliste seoste analüüsile. Sisuanalüüsi puhul on märgiline selle korratavus, sest see loob usaldusväarsuse – sama uurimise käigu ja andmete kasutamisel, jõutakse sarnasele tulemusele (Riffe, *et al*, 2005, pp 25-26).

Kokkuvõtlikult võib öelda, et sisuanalüüs on meediauuringutes laialdaselt kasutatav uurimismeetod, mis aitab meedia sisu objektiivselt, süstemaatiliselt uurida ja analüüsida. Sisuanalüüsi puhul on olulised süstemaatilisus, korratavus ja järelduste tegemine üksnes eksplitsiitse sisu põhjal. Korratavuse puhul on oluline, et uurimiskäiku korrates jõutakse, vaatamata uurijale, iga kord sarnasele tulemusele.

Kontentanalüüsi puhul kasutatakse kõige peamiselt sagedusanalüüsi (*frequency analysis*), millel on järgmised etapid (Mayring, 2014, pp 25-26):

- Uurimisküsimuse või probleemi püstitamine
- Valimi määramine
- Kategooriate süsteemi valik (uuritavad tekstielemendid)
- Kategooriate moodustamine
- Analüüsiühikute määratlemine
- Kodeerimine
- Sageduste arvutamine ja võrdlemine
- Tulemuste kirjeldamine ja hindamine

Eelnimetatud kodeerimiskava koostamiseks lähtus käesoleva töö autor eesmärgist, uurimisprobleemist, püstitatud uurimisküsimustest ja valimist. Kodeerimiskava kategooriad on moodustatud lähtuvalt püstitatud uurimisküsimustest. Autor püüdis moodustada kategooriad, mis aitaksid uurimisküsimustele vastused leida. Näiteks uurimisküsimusele “Millised on Eesti Ekspressis, Eesti Päevalehes ja Postimehes LSV-d käsitlevate artiklite peamised teemad?” aitab vastata kategooria “ajakirjandusartiklite jaotumine teemadeks” ehk, mis teemal ajakirjandus kõige

enam kirjutab. Samuti on ka kategooriad, mis lähtusid autori isiklikust huvist, kuid mis otseselt ühelegi uurimisküsimusele vastet ei andnud. Näiteks kategooria “probleemi seos rahvusega” puhul soovis autor näha, kas meedias eristuvad kuidagi välismaalastega seotud LSV juhtumid. Kuna eelnimetatud kategooria ei toonud ajakirjandusartiklitest rahvusega seotud erisusi esile, ei ole neid tulemusi ka töös kajastatud. Kodeerimiskava kategooriad määrati enne ajakirjandusartiklite analüüsimist. Kategooriad töö eesmärgi saavutamiseks olid järgmised:

1. Väljaanne
2. Kuupäev
3. Artikli autor
4. Artikli pealkiri
5. Veebilehe aadress
6. Loo žanr
7. Kõneisikud
8. Probleemi seos rahvusega
9. Probleemi seos sooga
10. Teemale lähenemine
11. Teema
12. Ohvristamine
13. LSV liikide eristamine (artikli asjatundlikkus)
14. Lahenduste leidmine
15. Abivajajad

Kõneisikute puhul peetakse töös silmas neid inimesi, kes artiklites LSV teemal intervjuusid annavad ja kommentaare jagavad, samuti arvamused artiklite autoreid.

Loo žanr annab võimaluse eristada uudislugusid, juhtkirju, persoonilugusid, intervjuusid, lugejakirju ja arvamused artikleid.

Teema võimaldab välja tuua loo peamise fookuse ehk millest artikkel peamiselt räägib. LSV-d kajastav ajakirjandusartikkel võib käsitleda probleemi õiguslikust

aspektist, meditsiinilisest aspektist või vaadelda LSV-d kui ühiskondlikku probleemi. Lisaks eeltoodule võib artikkel keskenduda ohvrite või ka vägivallatsete vaatenurgale, käsitleda probleemiga tegelemise ja ka ennetamise võimalustele. Teema kaardistamine aitab välja selgitada, millised sündmused kutsuvad esile ajakirjanduse huvi.

Teemale lähenemine eristab läbi töötatud artiklid kaheks - need, milles käsitletakse LSV-d soopõhisest paradigmat ja need, milles käsitletakse LSV-d sooneutraalsest paradigmat.

LSV liikide eristamine annab ettekujutuse ajakirjanduse asjatundlikkusest kajastataval teemal.

Ohvristamine võimaldab välja tuua, keda/mida kuvatakse artiklis ohvristajana.

Lahenduste leidmine võimaldab näha kuivõrd LSV teemale keskendunud artiklid pakuvad välja võimalusi probleemiga tegelemiseks ja kas üldse.

Abivajajad annab ettekujutuse, milline on peamine hoiak vägivallatsete abistamise vajadusel ja ohvrite abistamise vajadusel.

3.3 Kommentaariumite diskursusanalüüs

Diskursusanalüüs on eklektiline meetodite kogum, kuhu kuuluvad erinevad analüüsistiilid, -tüübid ja -koolkonnad (Kalmus 2015). Meri-Liis Laherand lisab, et diskursusanalüüs on kvalitatiivsete andmete analüüsi vorm, mis on välja kasvanud huvist keelekasutuse uurimise vastu (Laherand, 2008, lk 309). Diskursusanalüüsi eesmärk on diskursuste, tekstide ja keelelise suhtluse uurimine, mis aitab analüüsida situatsioonide ja keelekollektiividega seotud keelekasutusviiside

küsimusi eri vaatepunktidest, vaadeldes keelt kui tähenduste loojat, tähenduste vahendajat, tähenduste kandjat (Kasik, 2002, lk 74).

Diskursusanalüüsi võib defineerida erinevalt. Peamine ühisjoon erinevate definitsioonide vahel on see, et diskursusanalüüs aitab vastata küsimusele kuidas kasutavad inimesed keelt, kujutamaks reaalsust ja konstrueerimaks arusaamu sotsiaalsest maailmast.

Diskursusanalüüsi puhul huvitab uurijaid nii tekst kui ka sellest väljaspool olev – analüüsitakse kõikvõimalikes kirjalikes, suulistes või multimodaalsetes tekstides öeldut, kuid konstrueeritakse analüütiliselt ka mitteöeldut (nt implitsiitseid, vaikimisi eeldusi). Analüüsis on kesksel kohal teksti lingvistiliste omaduste sotsiaalsed funktsioonid, st vastatakse küsimusele, missugust semantilist ja ideoloogilist rolli teksti detailid ja omadused kommunikatsioonis täidavad. (Kalmus 2015)

Diskursusanalüüsi puhul pole uurijale ette antud konkreetseid meetodeid ja analüüsimise viise. Need tuleb, arvestades uurimuse olemust, ise välja töötada. Lisaks ei saa diskursusanalüüsi puhul rakendada kontentanalüüsiga võrreldes sarnaseid kodeerimise põhimõtteid. Eesmärk on pigem diskursusest osavõtjate enda kategooriate loomist ja kasutamist uurida. Sellest tulenevalt pole ka ühe uurimuse piires kindlat analüüsitava ühiku nõuet. (Kalmus 2015)

Eeltoodule tuginedes võib öelda, et diskursusanalüüsiga uuritakse nii teksti kui ka seda, mida ei ole kirja pandud aga mida on tahetud öelda. Kesksel kohal on teksti roll keele kasutamise mõistmisel. Diskursusanalüüsi puhul saab uurija analüüsimise viisid, vastavalt uurimuse olemusele, ise välja töötada.

Lähilugemine on diskursusanalüüsi alaliik, mis põhineb tekstide tähelepanelikul ja kriitilisel lugemisel, eristades tekstide iseärasusi erinevatel tasanditel (nt tekstide retoorilised ja kultuurilised omadused, struktuurielemendid jne (Kain 1998). Nagu Johnson (2004) ütleb, nõuab tekstide lähilugemine uurijalt tundlikust tekstides

kasutatud keele kõigi nüansside ja kaastähenduste suhtes. Kain (1998) soovib tekstides märgistada võtmesõnu ja –fraase ning otsida kordusi, vastandusi ja sarnasusi. Teise sammuna interpreteerib uurija oma tekstivaatluse tulemusi ning arutleb, mida saadud andmed juba teadaolevale juurde lisasid.

Diskursusanalüüsiga uuriti lähilugemise meetodil ühe meedias ilmunud LSV temaatikat kajastanud kaasuse kommentaariume. Kaasuseks valiti NO99 endise teatrijuhi Tiit Ojasoo ja sama teatri näitleja vaheline vägivalldsündmus, mida meedia kajastas kui LSV juhtumit. Kokku ilmus kolme väljaande (Eesti Ekspress, Eesti Päevaleht ja Postimees) peale 85 artiklit. Lähilugemise meetodil töötati läbi 44. artiklit, kokku 2980 kommentaari. Töö autor luges läbi kõik kommentaarid, jagades need sarnasuse järgi erinevatesse gruppidesse. Näiteks “Tiit Ojasoo käitumist taunivad kommentaarid”, “Tiit Ojasoo käitumist pooldavad kommentaarid” jne. Kommentaarides otsiti sarnasusi, kordusi, võtmesõnu, vastandusi, mis hõlbustasid nende jaotamist gruppide vahel.

4 TÖÖ TULEMUSED

4.1 Ajakirjandusartiklite žanriline liigitus

Ajakirjandusel on ühiskonnas toimuva osas vahendaja roll. Peamine suund on uudistel, kirjutatakse sellest, mis ühiskonnas toimub. Samas ilmub palju ka arvamuskirjandeid, kus erinevad inimesed saavad erinevatel aktuaalsetel teemadel sõna võtta. Lisaks eeltoodule ilmub ajalehtedes ka juhtkirju, intervjuusid, lugejakirju, olemuslugusid jne.

Kõige enam on valimisse kuulunud kolmest väljaandest LSV teematikat kajastanud Postimees, kus avaldati kahe aasta jooksul LSV teemal 127 artiklit. Eesti päevalehes kajastati lähisuhetes aset leidvat vägivalda kahe aasta jooksul 53 artiklis. Üllatav oli, et Eesti Ekspressis ilmus kahe aasta jooksul vaid 3 artiklit, mida on võrreldes kahe teise väljaandega märkimisväärselt vähe (vt. Tabel 2. lk 33.). Analüüsist jäeti välja tasulised artiklid ning korduvad artiklid. Töö tulemused võeti kokku 117 artikli põhjal.

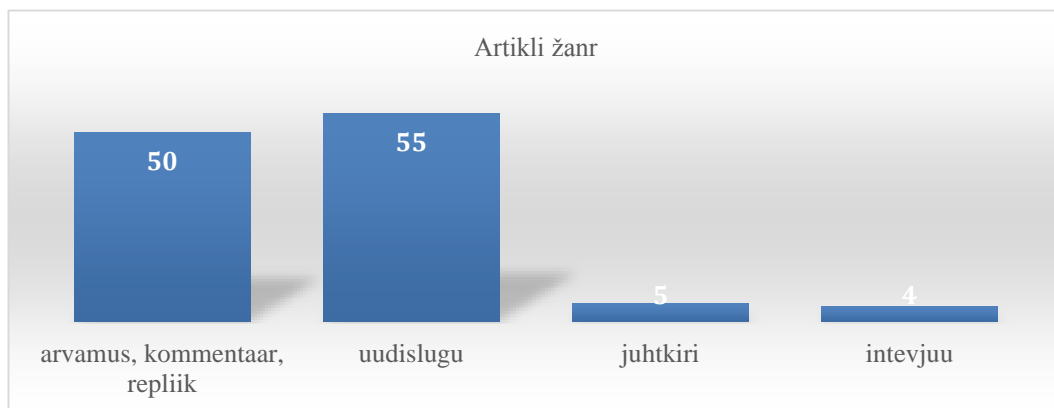

Diagramm 3. Artikli žanr

Kõige enam on LSV teemal ilmunud uudislugusid – 55 (48,3%), kuid väga suure osa moodustavad ka arvamuskirjandused, kõigest läbi töötatud artiklitest 50 (43,9%). Lisaks ilmus Postimehes LSV teemal ka 5 juhtkirja (4,4 %) ning 4 intervjuud

(3,5%). Tulemustest selgub, et uudislugusid ja arvamislugusid ilmus kolme väljaande peale kokku peaaegu sama palju. Kuna analüüsisist jäid välja kõik tasulised artiklid ning korduvad artiklid võib see suhe mõnevõrra erineda. Peatükis 1.2 (vt. lk 14) kajastatud trend, et suhtumine LSV'sse on muutunud, leidis tõestuse. Suur arvamislugude osakaal näitab, et ühiskond on hakanud LSV teemat tähtsustama. Samuti peab ajakirjandus oluliseks selle teemaliste kirjutiste avaldamist ning rohke kommentaaride hulk (vt peatükk 4.5, lk 55) nende teemade juures osutab sellele, et inimesed soovivad ja on valmis LSV teemal arutlema.

Ajakirjanduse poolset teema tähtsustamist näitab ka juhtkirjade ilmumine. Kahe aasta jooksul ilmus kolme väljaande peale kokku 5 juhtkirja, mida käesoleva töö raames ka lähemalt analüüsiti. Üks Postimehes ilmunud juhtkiri ilmus pärast president Kersti Kaljulaidi aastapäevale pühendatud kõne. Juhtkirja peamine sõnum oli kutsuda üles tegema oma poliitilisi valikuid, võttes arvesse seda, kui palju pööratakse tähelepanu sellistele ühiskonna valupunktidele nagu seda on näiteks LSV.

Teine, valimis määratud perioodil, Postimehes ilmunud juhtkiri saadeti trükki pärast NO99 teatrijuhi Tiit Ojasoo vägivalda intsidenti. Juhtkirja sõnum oli ühtne – vägivalda ei saa ega tohi tolereerida, olenemata sellest, millisest ühiskonnakihist on vägivaldaseja. Artikkel arutles selle üle, kuidas seoses Ojasoo kaasusega ilmus meedias mitmeid arvamusi nagu eraeluline vägivald oleks aktsepteeritavam kui töösuhetes esinev vägivald. Tsiteeritud on ka NO99 nõukogu esimees Tõnis Arro kommentaare sellel teemal: „Tegemist on eraasjaga, millesse tööandja ei peaks sekkuma“. Eelolev kinnitab veelkord nii töö sissejuhatuses kui peatükis 1.2 (vt. lk 15) kirjutatut, et suur osa Eesti ühiskonnast peab LSV-d pere siseasjaks.

Perevägivaldantsident Süüriast Eestisse saabunud sõjapõgenike perekonnas, kus mees väidetavalt ähvardas oma naist tapmisega, kutsus esile meediahuvi, mille valguses ilmus Postimehe juhtkiri, mis tõi välja erinevate kultuuride suhtumise erinevuse lähisuhetes elavate inimeste vahelisse vägivalda. Läänemaailmas on perevägivald – olgu vaimne, seksuaalne või füüsiline – ja üleüldse igasugune

inimväärikuse alandamine midagi vastuvõetamatut, millel ei tohi olla ühiskonnas kohta ning mille vastu tuleb kõigiti astuda. Mitte ükski kultuuriline ega usuline traditsioon ei saa tänapäeval enam vägivalda õigustada. Samas mõnes teises kultuuriruumis, kus patriarhaadi elemendid on tugevad ning suhtumine vägivalda teine. See ei tähenda siiski, et teistsuguse kultuurilise taustaga ja traditsioonidega ühiskonnast ümber asunud inimene ei peaks austama siin kehtivaid norme ja tavasi. Vägivalla ja üldse igasuguse inimväärikuse alandamise puhul ei saa piirduda vaid hukkamõistuga, vaid sellele peavad ka õiguskaitseorganid reageerima kogu rangusega.

Töö tulemustest nähtub, et valimis määratud perioodil ilmus LSV temaatikat puudutavaid artikleid kokku, kolme väljaande peale, 183. Kui võtta vaatluse alla kõik Eestis ilmuvad ajalehed, siis oleks see number veelgi kõrgem. Artiklite arvukus näitab, et LSV kui ühiskondlik probleem, on tõusnud ajakirjanduse fookusesse ja seda teadvustatakse. Kõige enam ilmus kolme väljaande peale kokku uudislugusid (55), kuid märkimisväärne arv oli ka arvamislugusid (50). Suur arvamislugude osakaal näitab, et teema leiab ühiskonnas laialdast kõlapinda. Juhtkirju ilmus vähem, kuid juhtkirjade ilmumine iseenesest väljendab siiski ajakirjanduse kõrgendatud huvi ja LSV teema tähtsustamist. Väga vähe ilmus LSV teemat puudutavaid intervjuusid. Intervjuud oli avaldatud näiteks president Kersti Kaljulaidiga, kus LSV ei olnud selle intervjuu põhiteema, kuid president tõi selle siiski olulisena välja. Lisaks EKRE erakonnajuhhi Mart Helmega, kellega vesteldi Istanbuli Konventsioonist. Samuti oli intervjuueeritud pereterapeut Arlene Vtered ning raskete kuritegude uurijat Airi Kullamaad. Kuigi intervjuusid oli vähe, tuleb siiski välja tuua, et sõna on saanud nii ühiskonna arvamuslimidrid poliitikute ja EV presidendi näol kui ka valdkonna eksperdid.

4.2 Kõneisikud

Ühiskondlikult olulistest probleemidest kõnelemine on tähtis, sest see toob probleemi fookusesse ja juhib tähelepanu. Veelgi olulisem on see, kes probleemidest kõnelevad, sest nagu peatükis 1.5 on tõdetud (vt. lk 22), sõltubki definitsioon tihtipeale defineerijast ja tema veendumustest. Meedias antakse näiteks mingi probleemi kommenteerimiseks osadele ekspertidele sõna, teistele mitte, probleemi mingeid aspekte rõhutatakse, teised jäetakse tagaplaanile ja nii toetatakse üksnes probleemi teatud määratlusi (Paimre, 2013, lk 45).

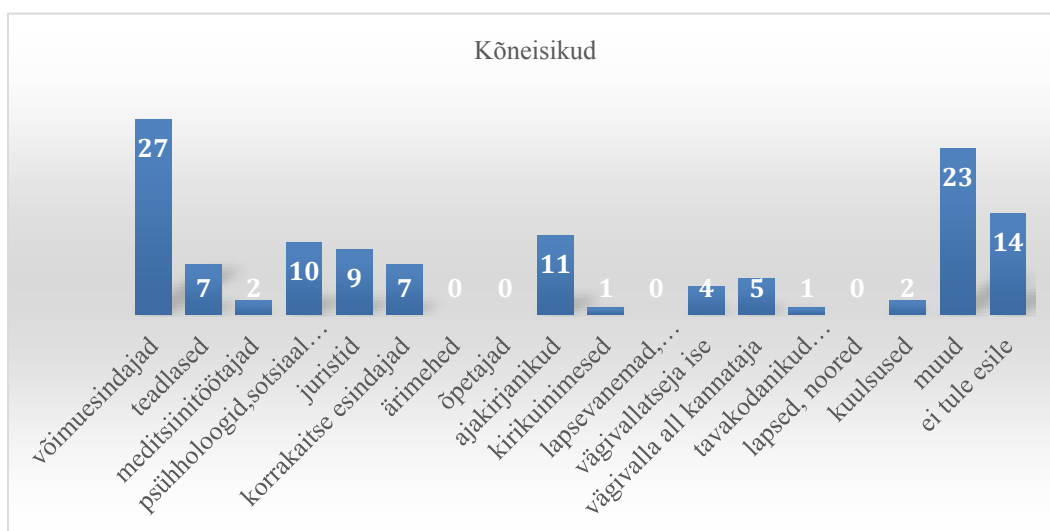

Diagramm 4. Kõneisikud

Kõige rohkem oli kõneisikute hulgas võimuesindajaid. Kõigist ilmunud artiklitest 27. (21,9%) puhul oli arvamuse avaldaja mõni võimuesindaja. Kõige enam võttis sõna Riigikogu liige lähisuhtevägivalla ennetamise ja ohvrite toetusrühma juht Liina Kersna. Tema kirjutatud aramuslugusid ilmus kahe aasta jooksul kokku 5. Samuti andis ta LSV teemat puudutavates uudislugudes kommentaare 4. korral. Justiitsminister Urmas Reinsalu aramuslugu ilmus 2. korral. Üksikuid kajastusi LSV teema kohta oli poliitikute hulgas veelgi.

Uuringu tulemused näitavad, et peale võimuesindajate rääkis lähisuhetes esinevast vägivallast palju ajakirjanduse taustaga inimesi (8,9%). Umbes sama palju kõnelesid sel teemal ka psühholoogid, psühhiaatrid, terapeutid (8,1%). Kõige enam oli LSV teemal (psühholoogide, psühhiaatrite ja terapeutide kategooriasse kuulunutest) arvamused kirjutanud psühholoog Kätlin Konstabel, kes kirjutas meedias 3. korral. Samuti andis ta 1. ilmunud uudisloos kommentaare. Mitmel korral andis erinevates uudislugudes kommentaare ka psühholoog/kriisinõustaja ja kriisikodu juhatuse liige Ülle Kalvik.

Väga suur osakaal oli ka kategoorial „muud“ (18,7%), kuhu alla liigitusid näiteks kirjanikud, treenerid aga enamjaolt naistevastase vägivallaga tegelevate asutuste juhid ja kõneisikud. Näiteks võttis mitmel korral sõna Sotsiaalkindlustusameti ohvriabi juht Olle Sellio, Sotsiaalministeeriumi võrdsuspoliitika osakonna nõunik Airi Mitendorf, Varjupaikade liidu juht Eha Reitelmann ning siseministeeriumi korrakaitse- ja kriminaalpoliitika osakonna nõunik, sotsioloog Kadri Ann Salla. LSV teemat olid kommenteerinud ka vägivallatsejad ise (3,25%). Näiteks sai sõna NO99 teatrijuht Tiit Ojasoo ning semiootik Mihkel Kunnus. Lisaks said oma vaatenurga avaldada ka mitmed vägivaldse suhte all kannatanud inimesed (4,07%).

Kokkuvõttes selgus, et kõige enam võtsid LSV teemal sõna võimuesindajad. Suurt võimuesindajate osakaalu kõneisikute hulgas võib pidada positiivseks, sest see näitab, et LSV on riigitasandil tõsine probleem ja võimuesindajad on valmis LSV teemal kaasa rääkima. Samas on peatükis 1.5 välja toodud (vt. lk 22), et tihtipeale sõltub definitsioon defineerijast, mis võib luua olukorra, kus võimuesindaja seab probleemi enda jaoks sobivasse konteksti – näiteks kinnitades, et probleem ei ole piisavalt tõsine, et vajaks ühiskondlikul tasandil sekkumist. Ühtlasi on peatükis 1.5 (vt. lk 23) kirjeldatud meediat kui tegelikkuse konstrueerijat, mitte niivõrd peegeldajat. See tähendab, et kui meedias leiavad kajastamist valdavalt ühetaolised seisukohad, on tõenäoline, et need seisukohad kanduvad üle ka auditoriumile. Mistõttu on oluline, et ajakirjandusartiklites kajastuksid erinevad arvamused ja vaatenurgad.

Võrdlemisi palju ilmus arvamuskäsitlusi ka ajakirjandusliku taustaga isikute poolt ning umbes sama palju psühholoogide ja psühhiaatrite poolt, kelle osakaal LSV teemal kaasa rääkimise puhul võiks olla mõnevõrra suurem. Arvukam psühholoogide ja psühhiaatrite või kriisinõustajate, sotsioloogide ja terapeutide osakaal kõneisikute hulgas aitaks probleemi meedias mitmekülgsemalt esitada. Positiivne on aspekt, et meedias saavad sõna nii ohvrid kui ka vägivaldsete tegevuste teostajad. See aitab paremini mõista, mis võib viia vägivaldse lähisuhteni.

4.3 Ajakirjandusartiklites kajastuvad peamised teemad

Eeltoodud peatükkides käsitletud tulemustele tuginedes selgus, et LSV teematikat kajastavaid artikleid ilmus meedias valimis määratud perioodi jooksul 183. Tähelepanuväärne on see, millised lood kutsusid esile meedia kõrgendatud huvi ning millises võtmes LSV teemasi kajastati kõige enam.

Väga suure kõlapinna leidsid meedias need lood, mis on seotud tuntud inimestega. Sellistel puhkudel tekkis meedias pea eranditult avalik debatt, kus enamasti vägivalda hukka mõisteti. Valimis määratud perioodi jooksul pälvisid meediahuvi enim näiteks Tiit Ojasoo juhtum - NO99 teatrijuht kasutas oma kolleegi suhtes füüsilist vägivalda. Samuti tekitas palju ajakirjanduslikku furoori semiootik Mihkel Kunnuse juhtum – semiootik Mihkel Kunnus vägivaldatses oma naise kallal. Näiteks Tiit Ojasoo kaasuse puhul ilmus meedias kokku 85 artiklit. Siinkohal vaadeldi vaid valimis määratud kolme ajalehe veebiväljaandeid. Kui võtta arvesse kõikides meediaväljaannetes ilmunud eelpool mainitud artiklid, oleks number kindlasti erinev. Samas mõni teine lugu, mis kajastab samuti lähisuhtes aset leidvat vägivalda, ei saa nii laialdast meediakajastust. Niisuguseid lugusid, kus vägivaldse lähisuhte käes kannatab „tavaline“ Eesti inimene, on reaalsuses palju enam, aga ajakirjanduses jäävad need lood teiste lugude varju.

Peatükis 1.5 (vt. lk 25) käsitletud sotsiaalkonstruksionistliku vaatenurga kohaselt on meedial ühiskonnas aset leidvatest probleemidest kõnelemisel oluline roll. Näiteks on raamistamisteooria kohaselt oluline silmas pidada, millised lood asetab meedia fookusesse ja millised mitte. Meedia keskendumine ainult valitud konkreetsetele teemadele ja probleemidele loob fookuse ja annab ühiskonnale signaali, et just see on hetkel aktuaalne. Nii võib ka laialdane tuntud inimestega seotud LSV juhtumite kajastamine anda auditooriumile signaali, et see on olulisem kui nõ „tavaliste“ inimeste LSV lood.

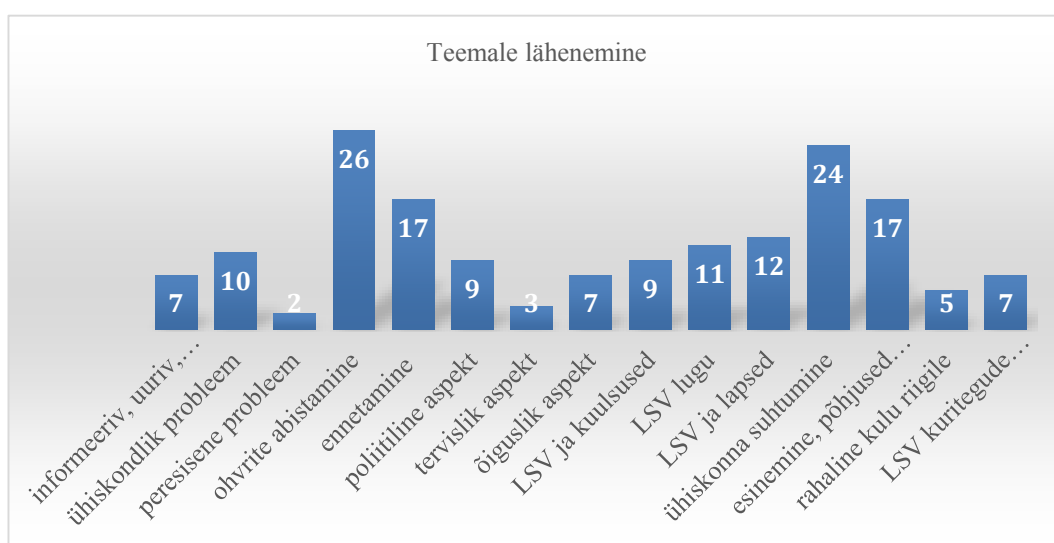

Diagramm 5. Ajakirjandusartiklite jaotumine teemadeks

Uuringu tulemustele toetudes saab öelda, et väga suure osakaalu moodustasid ka need artiklid, mis käsitlesid ohvrite abistamist (15,8%). Artiklid keskendusid näiteks ohvrikaitse programmidele, mille puhul võib esile tuua Pärnumaal käivitatud LSV juhtprogrammi, kus viiakse kodust ära vägivallatseja, mitte vägivalla all kannataja. Sotsiaalministeeriumi võrdsuspoliitika osakonna nõunik Airi Mitendorf sõnul tähendab juhtprojekt ennekõike muutust ideoloogias, mille järgi seni ainult karistati süüdlast, edasine jäi vägivallatseja ja ohvri mureks (Jõesaar, 2017).

Ohvrite abistamist puudutavate artiklite alla arvati ka need lood, milles kirjutati ohvritele suunatud heategevusest. Näiteks kogus Ingrid Morrison 257 kilomeetri pikkusel Maroko ultramaratonil raha Pärnu naiste tugikeskuse toetuseks (Anvelt, 2017). Samuti kogusid Tartu iluteenindajad heategevuseks iga osutatud teenuse eest ühe euro MTÜ Naiste tugi- ja teabekeskuse lähisuhtevägivalla ohvrite ning nende laste abistamiseks (Kaasik, 2017). Sellised lood on olulised, sest toovad fookusesse ohvrite märkamise ja abistamise vajaduse. Riik peab küll maksimaalselt panustama aga paraku pole see piisav. Meil on küll varjupaigad ja naiste tugikeskused, kuhu pöördub üha enam abiotsijaid, kuid kõik märgid näitavad, et nende asutuste rahastus pole piisav. Seepärast on seesugused kajastused meedias väga olulised ja meedia roll selliste lugude kajastamisel suur.

Uuringust selgus, et ohvrite abistamist käsitlevates artiklites kõneldakse palju olemasolevatest võimalustest (naiste tugikeskused, ohvriabi, kriisiabitelefoni jne) ning sellest, millised puudused selles valdkonnas esinevad (rahastus, keskuste asukohad, kvalifitseeritud spetsialistide puudus jne). Samas on üsna vähe välja pakutud lahendusi, mida saaks paremini teha, et LSV-d ennetada. Samuti, mida teha selleks, et ühiskonnas valitsevaid hoiakuid muuta (näiteks ohvri süüdistamine). On loomulik, et LSV vastasesse võitlusesse tuleb panustada ressursse, toetada vastava tugivõrgustiku arengut jne, kuid esmajoonel on perevägivallaga võitlemise võti ühiskonna hoiakutes. Valdonna spetsialistid on hinnanud, et vägivalla ohvreid saaks hästi aidata, kui neil oleks kasutada miljon eurot (Pettai, *et al*, 2016, lk 46).

Mitmed artiklid puudutavadki ühiskonna suhtumist LSV-sse (14,5%) ja seda, et LSV vastu võitlemine algab inimestest endist. Enne kui ei muutu ühiskonna seisukohad LSV-sse kui probleemi, ei vähene ka numbrid statistikas. Artikleid, milles käsitleti LSV ennetamise ja tõkestamise võimalusi, ilmus kokku 17 (10,24%). Artiklite keskne sõnum oli, et tuleb probleemi suhtes silmad avada. Märksõnadeks olid „märgake probleemi ja inimesi enda ümber“ ning „ärge kartke sekkuda.“ Kõige tähtsam ongi probleeme märgata ja midagi ette võtta - helistada politseisse, pakkuda abi, kuulata, toetada jne. Eestis ongi viimastel aastakümnetel

perevägivalla probleemile üha enam tähelepanu pööratud, näiteks kutsus selle vastu võitlema Eesti Vabariigi aastapäeval peetud kõnes ka president Kersti Kaljulaid.

Ühiskonnas valitsevad hoiakud ja suhtumine kujunevad pika aja vältel. Käesolevas töös on ühe hoiakute ja tõekspidamiste kujundajana käsitletud meediat. Seetõttu on tähtis silmas pidada, kuidas meedias LSV-d kui sotsiaalselt teravat probleemi käsitletakse. Samuti on oluline, et meedia üleüldse probleemi päevakorda tõstaks. Mida rohkem probleemist rääkida, seda lähemale see ühiskonnale jõuab.

Palju käsitleti meedias ka neid lugusid, mis tõid välja LSV esinemise põhjuseid ja statistikat (10,3%). Eestis kogeb vähemalt korra aastas vaimset, füüsilist või seksuaalset vägivalda 61 000 naist ja 33 000 meest, neist füüsilise vägivalla all kannatab 20 000 naist ja 14 000 meest (Kersna, 2016). Emeriitprofessor Ene-Margit Tiit on rahvusvaheliselt kasutatava valemi järgi kokku arvutanud kui palju läheb perevägivald Eestis aasta kohta maksma. Perevägivalla tagajärgedega tegelemiseks kulub aastas 116,5 miljonit eurot: 12,8 miljonit ohvrite tervishoiukuludeks, 13 miljonit õigusabiteenuseks, 17,5 miljonit sotsiaalabikuludeks, 3,6 miljonit isiklikeks kuludeks ja spetsiaalteenusteks, 13,2 miljonit on saamata jäänud toodangu hind, 50,1 miljonit emotsionaalsed kulud ja 6,3 miljonit lastele tekitatud kahju (Pettai, *et al*, 2016, lk 46).

Eelmainitud kategooriasse kuulusid ka need artiklid, milles arutleti LSV esinemise peamiste põhjuste üle. Välja toodi näiteks liiga leebed karistused LSV kuritegude eest (enamik kohtusse jõudnud vägivallajuhtumeid lõpetatakse lepitusmenetlusega), Eesti haridussüsteem, ümbritsev keskkond, sõltuvusprobleemid (alkohol) ja kodune kasvatus. Minister Hanno Pevkur kommenteeris: „99% sellest mõjust, kas ühiskonnas on muutusi või mitte, saab alguse kodust. Kui kodus ei ole arusaamist või kasvatust, et venda või õde ei lööda, et ema või isa omavahel ei kakle, siis seda arusaamist lapsele edasi kanda ei ole praktiliselt võimalik ka kuskil mujal. Laps on kodu peegel.“ (Pärn, 2017)

LSV-d ja lapsi käsitlevaid artikleid ilmus kokku 12 (14,5%). LSV puhul kõneldakse enamasti just naistevastasesest vägivaldast, kuid LSV alla liigitub ka naiste agressiivsus oma meessoost partneri vastu või partnerite vastastikune vägivald. Samuti vanema vägivaldsus laste vastu ning lapse vägivaldsus vanema vastu ning ka laste omavaheline vägivaldsemine (Kase & Pettai, 2006, lk 15-16). Ometi selgus ka erinevaid artikleid läbi töötades, et lastevastane vägivald ei ole harvaesinev nähtus. Näitleja Mari-Liis Lill kirjutab oma arvamuses: “Viimastest uuringutest selgub, et kuigi olukord läheb aasta-aastalt paremaks, usub Eestis endiselt neljandik lapsevanemaid, et lapse kehaline karistamine on mõnes olukorras paratamatu, ega pea seda vägivaldseks” (Lill, 2017). Lapsepõlves kogetul on edasisele elule tohutult suur mõju. Vägivaldaga kogunud või ka näinud lastel on suur tõenäosus kasvada kas järgmisteks ohvriteks või vägivaldsete jaoks, kui neid õigel ajal ei aidata (Linno, *et al*, 2011, lk 9).

Ligi 10. korral (6,63%) ilmus artikleid, kus kõnelesid vägivalda ohvrid. Artiklid keskendusid peamiselt ohvrite lugudele vägivaldsetest suhetest ja nendest väljumisele. Isiklikus võtmes elulised lood toovad probleemi kindlasti lähemale ka nendele inimestele, kes ise sellise suhtega kokku puutunud ei ole. Palju räägitakse meedias mis on LSV, millised on statistilised näitajad, aga see ei anna nii selget pilti – mis tegelikult tähendab vägivaldses keskkonnas elamine. Sellised lood aitavad aru saada, kui lihtne on jääda vägivaldsüklisse kinni ja kui keeruline võib olla vägivaldsest suhtest lahkumine. Vägivaldse abikaasa või partneri juurest lahkumine on oluliselt keerulisem, kui see vägivaldaga mitte kogunud kõrvalseisjale võib tunduda.

Kokkuvõttes nähtub, et kõige suurema kõlapinna leidsid meedias need lood, mis on seotud tuntud inimestega ja vägivaldaga nende lähisuhetes. Selliste lugude pinnalt tekib tihti avalik debatt ning palju ilmub ka erinevaid arvamuseartikleid. Suure osa moodustasid siiski ka artiklid, mis käsitlesid ohvrite abistamist. Vajab märkimist, et eelnimetatud artiklite sisu keskendus rohkem sellele, mida juba probleemiga tegelemiseks tehakse. Vähe või üldse mitte oli välja pakutud uusi võimalusi probleemi ennetamiseks ja selle vastu võitlemiseks. Palju kajastatakse

LSV-d puudutavat statistikat, millised on riigi igaastased kulud LSV ohvrite abistamiseks ning mis on peamised põhjused LSV esinemiseks. Artiklite keskne sõnum oli, et tuleb probleemi suhtes silmad avada ja märgata abivajajat. Peamiste LSV esinemiste põhjustena toodi välja näiteks Eesti haridussüsteem, ümbritsev keskkond, sõltuvusprobleemid ja kodune kasvatus. Lisaks kõneldi meedias LSV-st ja lastest ning ilmusid artiklid LSV ohvrite lugudest.

4.4 Vägivallatsejad ja ohvid

Ajakirjandusartikleid läbi töötades selgus LSV-d puudutavate teemade ühisjoon, kus põhirõhk on naistevastasel vägivaldal ja vägivalla ohvrite abistamisel. Meedia raamistamist käsitletud peatükis 1.5 (vt. lk 25) on välja toodud, et meedia loodud raamid võivad määrata selle, kuidas avalikkus tajub mingit ühiskondlikku probleemi. Mida tihedamini on mingit probleemi konkreetsel viisil esitatud (raamistatud), seda tõenäolisem on, et inimesed võtavad selle üle. Kui ajakirjanduses käsitletakse LSV-d kui vaid naistevastast vägivalda ning vägivallatsejana käsitletakse vaid mehi, siis sellisena tajub tõenäoliselt probleemi ka auditoorium. Võrdlemisi vähe räägitakse ajakirjandusartiklites näiteks meestevastasest vägivaldast, eakatevastasest vägivaldast ning lastevastasest vägivaldast.

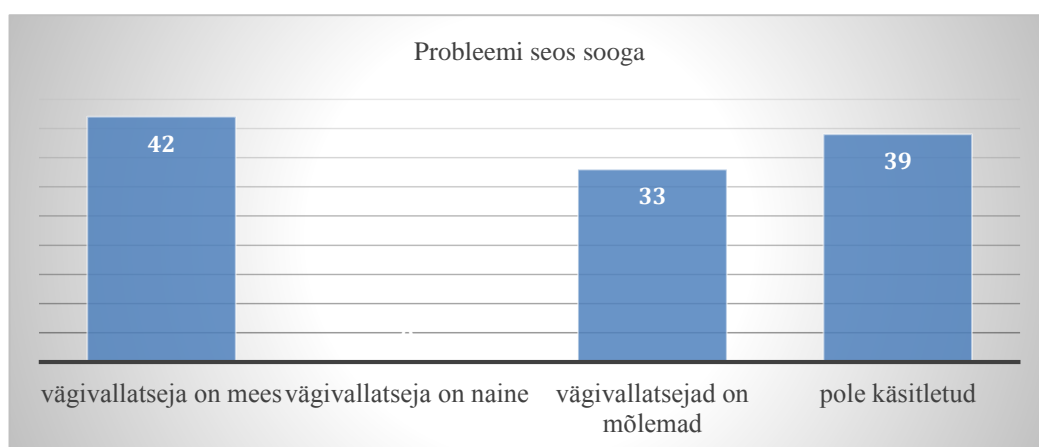

Diagramm 6. Probleemi seos sooga

Lähisuhetes aset leidvast vägivallast kõnelevates artiklites oli peamiseks ühisjooneks naistevastane vägivald ja selle taunimine. Naistevastasest vägivallast oli juttu kõigis valimis määratud perioodil ilmunud LSV teemat käsitletavates artiklites. Oli küll ka artikleid, mis tõid vägivallatsejatena välja, lisaks meestele, ka naisi (28,95%), kuid vaid 3 (2,1%) kõigist ilmunud artiklitest, keskendusid meestevastasele vägivallale. Vägivalla all kannatavad mehed moodustavad statistikas väikese osa ja muutuvad tegelikult seetõttu nähtamatuteks.

Peatükis 1.1 (vt. lk 11) on välja toodud, et valdavalt kõneldakse tõepoolest LSV puhul just naiste vastu suunatud vägivallast ning sellise rõhuasetuse poolt kõneleb ka LSV-d puudutav kuritegevuse statistika (vt. peatükk 2.1 lk 28-29). Sellegi poolest ei ole LSV vaid naistevastane vägivald. Tänapäeval nähakse LSV puhul ka naiste agressiivsust oma meessoost partneri vastu või partnerite vastastikust vägivalla kasutamist. Samuti liigitub LSV alla ka eakatevastane vägivald, vanema vägivaldsus laste vastu ning lapse vägivaldsus vanema vastu, samuti laste omavaheline vägivallatsemine (Kase & Pettai 2006, lk 15-16). LSV puhul ei oma tähtsust, kas tegemist on heteroseksuaalse, homoseksuaalse, biseksuaalse või transseksuaalse suhtega (Lockhart & Danis 2010, p 30). Samuti ka see, kas toimepanijaks on praegune või endine intiimpartner või tuttav (Kase & Pettai 2006, lk 15-16).

LSV kui probleem ei seisne vaid naiste vastu suunatud vägivallas, mistõttu peaks ka meediapoolne käsitus olema vastav. Nagu eelpool mainitud on peatükis 1.5 (vt. lk 25) kõneldud meedia loodavatest raamidest – kui meedia kõneleb valdavalt naistevastasest vägivallast ja käsitleb naist ohvrina, mõjutab ja tugevdab see naiste kui vägivalla ohvrite stereotüüpe. Veelgi enam, need stereotüübid kanduvad üle igapäevaellu. Kuna meedia ja uudised mängivad suurt rolli ühiskonna hoiakute kujundamisel, eksitavad moonutused ja vale esitlused avalikkust.

Samuti on 1.2 peatükis (vt. lk 11-12) välja toodud, et meeste vägivald naiste vastu on tõsisem ning, et mehed ei tunne naiste poolt tekitatud vägivalla ees hirmu. Ometi ei saa väita, et see ilmingimata alati just nii on. Kindlasti on partnereid, kelle

vahelise suhte domineerivamaks ja füüsiliselt agressiivsemaks pooleks on justnimelt naine. Samuti ei saa kindlasti öelda, et mehed vägivaldse partneri ees hirmu ei tunne. Eelkõige on meestel raske ohvrikogemusest avalikult rääkida ja ise abi otsida, kuna nad tajuvad ohvriksolemist tugeva stigmatiseeriva märgina. Mehed võivad pidada vägivallast rääkimist enda nõrkuse ja saamatuse väljenduseks. Alistumine, probleemide ja toimetulematuse tunnistamine lähevad aga vastuollu ettekujutatava meheks olemise rolliga. Seetõttu ei tihka mehed minna ise vägivalda korral abi paluma, sest nad kardavad näida mittemehelikena (Linno, *et al*, 2011, lk 23).

Seepärast on oluline märgata mehi, kes on ohvri staatusesse langenud. Samas ei lõppe tihti peale vägivald paari lahkuminekuga ning väga mitmetel juhtudel jätkub vägivald (eelkõige vaimne vägivald ja kontrolliv käitumine, aga ka füüsiline vägivald) ka pärast suhte lõpetamist. Kusjuures on täheldatud, et lahkumineku ajal võivad vägivallajuhtumid sageda ning muutuda tõsisemaks (Linno, *et al*, 2011, lk 23), mille tõttu on oluline tegeleda ka lisaks ohvritele, vägivallatsetajatega.

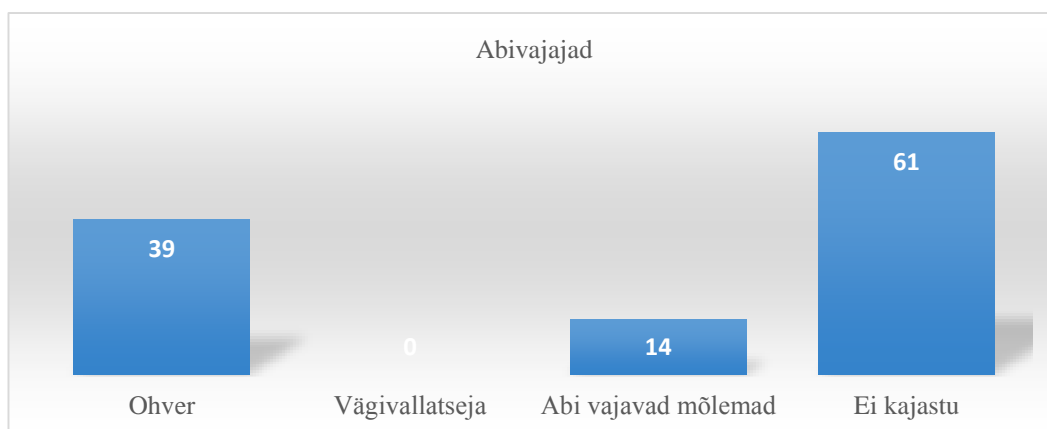

Diagramm 7. Abivajajad

Enamus artiklites (53,5%) ei olnud käsitletud, kes on LSV puhul abivajaja – kas ohver, vägivallatseja või mõlemad. 34,2% artiklitest leidsid, et abi vajab ohver ning vaid 12,3% artiklites oli märgitud, et abi vajab ka vägivallatseja. Kuigi vägivallatsetajena mainiti palju ka naissoost isikuid, oli valdav siiski seisukoht, et

üldjuhul on vägivaldseja mees ja kannataja naine. Analüüsile toetudes võib öelda, et ühiskond kaldub LSV puhul pigem soopõhisele lähenemisele. Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku (EELK) perekeskuse „Mehed päriselt“ tugigrupi juht Renee Nahkur sõnab: „Igas vägivaldses paarisuhtes on kaks poolt aga Eestis pööratakse tähelepanu vaid naistele. Meestele abi ei anta.“ Vägivaldse suhte puhul, olgu vägivaldsejaks mees, naine või lapsed, vajavad abi kõik osapooled – ka vägivaldseja. Kriminaalõiguse järgi on füüsilise vägivalla kasutaja kurjategija, kellele on tema teo eest nähtud ette karistus. See on õiglane. Ent perevägivalla puhul on ründaja ka ise ohver (Jürgenson, 2017).

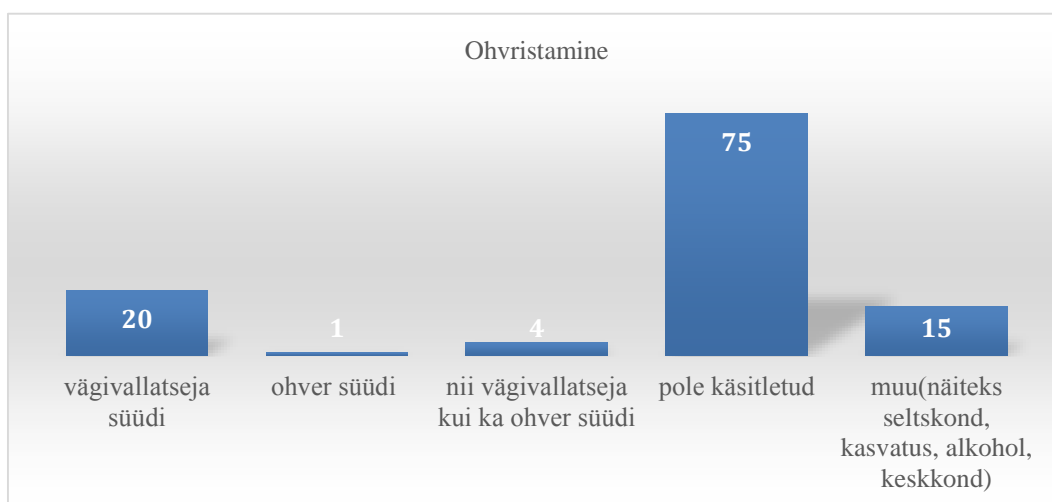

Diagramm 8. Ohvristamine

Teooria osas on tõdetud (vt. ptk 1.2, lk 15), et ühiskonna vaatenurgast ei peeta LSV-d tõsiseks probleemiks ja see on eelkõige perekonna siseasi, millesse kõrvaltvaataja sekkuma ei peaks. Peatükis 1.2 (vt. 15-16) lk on välja toodud, et tihti peetakse vägivaldas süüdlaseks ohvrit ennast, mis näitab, et ühiskond pole probleemiga tegelemiseks valmis. Uuringu tulemused on aga mõnevõrra erinevad.

Valdavalt ei olnud analüüsitud artiklites vägivalla esinemise põhjustele tähelepanu pööratud (65,2%), siiski peeti enamus (17,24%) ilmunud artiklites süüdlaseks vägivaldsejat. Väga suure osakaalu moodustas kategooria „muu“ (13,04%), mille

alla liigitusid alkohol, ümbritsev keskkond, seltskonnast tulenevad mõjutused ja kodune kasvatus. Vaid 1. artiklis oli süüdlasena käsitletud ka ohvrit. Mainitud artiklis käsitleti Avatud ühiskonna instituudi ja Tartu ülikooli läbiviidud küsitlust, millest selgus, et 60% kohtunikke arvab, et lähisuhtevägivalla põhjus on naistes, kes „provotseerivad meest vägivallale pideva näägutamisega” (Ibrus, 2016).

Kokkuvõttes selgus, et Eesti meedias on LSV-d käsitlevate artiklite fookus suunatud peamiselt naistevastasele vägivallale, samuti peeti abivajajateks eelkõige ohvreid. Ka peatükis 2.1 (vt. lk 28-29) välja toodud statistika kinnitab, et naistevastast vägivalda esineb rohkem. Siiski saab LSV puhul rääkida ka meestevastasest vägivallast, eakatevastasest vägivallast, laste poolt suunatud vägivallast oma vanemate vastu, lastevastasest vägivallast jne. Ajakirjandusartiklite analüüsist nähtus, et eelpool nimetatud LSV vormidest kõneldi meedias vähe või üldse mitte. Kuigi fookus oli üsna ühekülgne oli siiski ka artikleid, kus toodi välja naiste vägivaldsus ning leiti, et lisaks ohvritele vajab professionaalset abi ka vägivallatseja.

4.5 Tiit Ojasoo kaasuse kommentaaride lähilugemine

NO99 teatrijuhi Tiit Ojasoo juhtum on viimase kahe aasta kõige kajastatum LSV temaatikat puudutav juhtum. Eesti Ekspressis, Eesti Päevalehes ning Postimehes ilmus selle teema kohta kokku 85 artiklit. Artikli keskmine kommentaaride hulk oli 100. Töös on analüüsitud juhuvalimi alusel 44. (51,8% kõigist artiklitest) ilmunud artikli kommentaare, kokku oli 2980 kommentaari.

Omavahel eristati kommentaare, mis kõnelesid Tiit Ojasoo poolt ning vastu - ehk kommentaarid, milles õigustati Tiit Ojasoo vägivaldset käitumist oma kolleegi suhtes ning kommentaarid, milles mõisteti tema teguviis hukka. Samuti toodi eraldi välja kommentaarid, mis mõistavad juhtumi kajastamise meedias hukka,

kommentaariid, milles juhtunuga seos täielikult puudus ning kommentaariid, mis rõhutasid soopõhisusele kaldumist.

Kõige suurema osakaalu moodustasid kommentaariid, mis ei puudutanud artikli sisu, kokku 2079 kommentaari (34,9%). Nende kommentaariide puhul ei olnud arvamust avaldatud artiklis ilmunud teema kohta. Kommenteeritud oli näiteks artikli kirjutajat või teisi kommenteerijaid. Nimetatud kommentaare eraldi vaadeldud ei ole, sest need ei puutu antud diskursusesse. Küll aga näitab selliste kommentaariide rohkus, et kommenteerijad kasutavad, olenevalt teema käsitlusest, võimalust ennast niisama nähtavaks teha või kaaskommenteerijaid solvata.

Järgnevalt on analüüsitud Ojasood ning tema teguviisi hukkamõistvaid kommentaare, mis moodustasid vaid 6,6% (392). Seda oli siiski natuke enam, kui tema teguviisi pooldavaid kommentaare (4,4%). Halvustavates kommentaariides toodi välja seda, et teatrijuht käitus eriti julmal moel, lüües naiskolleegi jalaga kõhtu. Samuti ei oleks tohtinud Ojasoo kontrolli kaotada ja füüsilist vägivalda kasutada isegi siis, kui teda tõesti provotseeriti. Järgnevalt on välja toodud mõned näited kommentaariidest muutmata kujul:

„Ei muuda aga fakti, et Ojasoo lõi teist inimest jalaga. Võib-olla isegi mitte väga tugevalt, aga ikkagi lõi. Ja see on ülimalt häbiväärne, sest ükski inimene ei tohiks enesekontrolli sel määral kaotada, isegi kui teda provotseeritakse.“ – Postimees 8.06.2016

„Ja see pealkiri...hmm...Prokurör lükkab ümber valeinfo Tiit Ojasoo erilise vägivaldsusest...mis see siis nagu on? Mees lõi naisterahvast jalaga kõhtu ja mitu korda? Mis asi see eriline vägivaldsus siis oleks pidanud olema? Oleks ohvrile tule otsa pistnud ve? Või noaga retsinud?“ – Postimees 14.06.2016

„Teise inimese (eriti endast nõrgema) jalaga löömine ei ole normaalne mitte mingis kontekstis, v.a. hädakaitse. Nagu selgunud, on neid juhtumeid rohkem kui üks, tegu pigem käitumismustriga. Ja see, et ta on muidu tore ja intelligentne mees ning

endasugustele või endast tugevamatele pole julgenud kallale minna, pole mingi õigustus. Punkt.“ - Eesti Päevaleht 21.01.2018

„Aga kui me kõik muudkui vaikime ja ennast ja teisi e. peksjat säästame, siis ei muutu de facto mitte midagi. Paneme teema lukku ups ja oleme vait. Teeme hashtag me too ja kanname musta. Tulge mõistusele. Eestlased vist masohistid. Õige Naine ei hoia vaka all ebaõiglust.“ – Eesti Päevaleht 14.01.2018

„Ojasoo ei olnud inimlik, vaid käitus metslase kombel. Tema tegu polnud eksimus, vaid peidetud loomuse ootamatu väljendus, mis võib vastavas situatsioonis jälle korduda. Inimloomus ei muutu, oleks aeg seda teada.“ – Postimees 17.08.2017

Selliste kommentaaride esinemine näitab, et inimesed, kes ei aktsepteeri LSV-d, võtavad sel teemal ka võimalusel sõna.

Peatükis 1.2 (vt. lk 15) on kõneldud ühiskonnas valitsevast veendumusest, nagu oleks LSV perekonna siseasi, kuhu kõrvalseisja sekkuma ei peaks. Ajakirjandusartiklite analüüsi tulemustele tuginedes võib väita, et LSV-d kajastatavad artiklid käsitlesid LSV-d pigem sotsiaalse probleemina, millega tuleb tegeleda nii riiklikul kui ka ühiskondlikul tasandil. Samas kommentaare, mis kõnelesid Ojasoo ning tema teguviisi kaitseks, oli kokku 265 (4,4%). Osades kommentaarides rõhutati Ojasoo andekust teatrijuhina töötamisel, sellega justkui vägivalda õigustades.

„Oleks aeg tõesti lõpetada andeka inimese kallal tänitamine ammu tehtud vea pärast, naised, te näitate end väga kitsrinnaliste ja väiklastena, sel moel käitudes ja teid ei võeta tulevikus enam tõsiselt.“ – Eesti Päevaleht 16.06.2017

Töö teoreetilises osas on tõdetud, et tihti peetakse vägivaldas süüdlaseks ohvrit ennast, mis näitab, et ühiskond pole probleemiga tegelemiseks valmis. Ajakirjandusartiklite analüüsi tulemused olid aga mõnevõrra erinevad ja ohvrile

omistati süüd vaid 1. artiklis. Samas oli kommentaare, mis omistasid süü kas osaliselt või täielikult ohvrile, sest ükski inimene ei kasuta vägivalda põhjusega.

„Kas keegi teab, miks ta seda naist lõi? Mingi põhjus pidi ju olema. Ka jänes ründab, kui ta nurka ajada. Mida see inimene võis öelda või teha ja kas tema oma tegu ei kahetse? Ehk vabandasid nad vastastikku?“ – Eesti Päevaleht 14.06.2016

„Käesoleval juhul ei tea me täit tõde. Ei usu, et Tiit heast peast äkki Tallinna vahel kukub kedagi peksma. Mida too ohver tegi või ütles? Kuna see on salastatud, siis ei saa me ka pädevalt hinnagut anda. Võime vaid haukuda ühe ja teise asjaolu kallal.“ – Eesti Ekspress 21.02.2018

„Kohe kindlasti ei ole selles loos ainult mees süüdi.“

„Vot kust nüüd leiti naisepeksja. Mis ajast ei tohi EV's naisele väikest tohlatkat anda kui teine seda pikema aja jooksul ise nagu küsiks?“ – Postimees 09.06.2016

„Paljude eesti meeste rinnas tuksub moslemimehe syda. No peksis teatrijuht naitlejannat jalaga, siis peksis. Mees on ju nii andekas, ytlevad kultuuriminister ja ylikoolijuht ja naine jai ju ka ellu. Ojalohh ise eitas koike, krt lint naitab, et peksis, olgu votan omaks, aga see oli eraeluline seik ja yldiselt vahetahtis, yritan kinni matsida, krt, ei onnestu ja tegelikult oli see poliitiline vandenou. Lisaks syydistavad enamus kolmejalgseid ohvrit, et kui ebamoraalne ta on ja juu ta siis oli ikka kolaka ara teeninud. Hea, et Ojasoo lahti tehti, akki on teistele naisepeksjatele ka hoiatuseks, et yhiskond on edasi arenenud.“ – Eesti Päevaleht 16.01.2016

Neljanda olulise grupi moodustasid kommentaarid, kus mõisteti hukka see, et lugu üldse meedias niivõrd intensiivselt käsitletakse. Nimetatud kommentaare oli 44. artikli peale kokku 218 (3,7%). Järgnevalt on välja toodud mõned näited kommentaaridest muutmata kujul:

„Tehke veel mõni uudis ühest ja samast teemast, laske kohe nagu konveierliinilt neid.“ – Postimees 16.01.2018

„Selle teema nämmutamine ajab juba natuke oksele. Iga arvamusliider ja arvamusmitteliider on nüüd leidnud suutäie mida mälua.“ – Eesti Ekspress 21.02.2018

„Parim, mida meedia ja avalikkus selle teema puhul teha saavad, on lõpetada igasugune rääkimine ja kirjutamine sellest. Austagem eraelu ning keskendugem millegile olulisemale.“ Eesti Ekspress 16.01.2018

„Enam vist artiklist või paarist päevas ei piisa, tuleb teha uus päevaleht - "Ojasoo hukkamõistmine". Hukkamõistjatele soodushinnaga kuni aasta lõpuni.“ Eesti Päevaleht 09.06.2016

„Ehk lõpetaks juba.. Iga päev kuskil keegi klohmib oma naist.. Ma mõistan loomulikult vägivalda hukka.. aga nohh ehk aitab juba.. Kas see on praegu Eestis kõige põletavam teema..“ Postimees 10.06.2016

Soov selliste juhtumite käsitlemist meedias mitte kohata on ohtlik, sest pooldab sarnaste lugude avalikkuse ette mitte toomist, mis ei ole iseloomulik demokraatlikule riigile.

Töö teoreetilises osas on tõdetud, et valdavalt kõneldakse LSV puhul justnimelt naiste vastu suunatud vägivallast. Sama tendentsi tõdeb ka LSV alane kuritegevuse statistika (vt. peatükk 2.1, lk 28-29) aga ometi ei kuulu LSV alla ainult naistevastane vägivald. Ajakirjandusartiklite analüüsi tulemused näitasid, et ka Eesti Ekspressis, Eesti Päevalehes ja Postimehes kõneldakse lähisuhetes aset leidva vägivalda puhul pigem naistevastasesest vägivallast, mistõttu võib ajakirjandusartiklite lähenemist probleemile pidada pigem ühekülgses. Ka kommentaarides toodi välja meedia liialt ühekülgselt käsitlemist lähisuhtevägivalda teemal. Need kommentaarid moodustasid 0,5% kõigist kommentaaridest. Järgnevalt on välja toodud mõned näited kommentaaridest muutmata kujul:

„Mis see naisterahvas nii eriline on, et seda eriliselt toonitama peab? Meil on võrdõiguslikkus.“ Postimees 17.08.2017

„Kusjuures tõesti on sedasi, et naine võib karjuda sinu peale, rääkida, et tema ei tea asjast midagi, solvata sind, kuid süüdi on meesterahvas.“ Postimees 16.06.2017

„Mina olen vist valesti aru saanud! Kas naised mitte ei soovinud ise soolist võrdõiguslikkust?

Aga tsiteerides klassikuid: "ega need naised ikka ühed õiged mehed ei ole".

Ei kohelda nagu mehi - halb. Koheldakse nagu mehi - veel halvem. ???! Kallid naised, otsustage ära, olge täitsamehed!“ Eesti Päevaleht 15.06.2016

„Miks naised nõuavad järsku mingit erikohtlemist et neid klohmida ei või? Muidu nõuavad meestega võrdseid õigusi,vaat et juba püstikusemise õigust. Ja nüüd järsku tagasikäik-me oleme naised ja nõrgemad! Mis krdi nõrgemad,võrdsed oleme. Kui käib tümitamine siis käib tümitamine võrdsete sugude vahel. Kui naiste füüsis kipub nõrgaks jääma tuleb rohkem käia jõusaalis rauda sikutamas,poksitrennis ja puuris vabavõitlust harjutamas. Alles hiljuti oli delfis juttu ühest tublist neiust kes päeval tegi oma töid-tegemisi ja õhtuti käis uhkelt trennis teisi jalaga näkku tagumas. Nii ta vist ennast kiitis.“ Postimees 09.06.2016

Töö teoreetilises osas käsitletule tuginedes (vt. ptk. 1.5, lk 25) võib väita, et kommentaaride puhul tulid esile neli peamist raami:

1. LSV ei ole kunagi õigustatud, isegi kui tegemist on vaid tõukamisega;
2. kunagi pole süüdi vaid üks osapool – ka ohvril on aset leidnud vägivallas oma osa;
3. taoliste kaasuste niivõrd laialdane käsitlemine meedias ei ole vajalik;
4. liiga vähe kõneldakse meedias sellest, et vägivallatseda võib ka naissoost isik.

Kokkuvõttes võib öelda, et enam on LSV-d kajastava Tiit Ojasoo juhtumit käsitletud artiklite all kommenteerijad vägivalla ning NO99 endise teatrijuhi teguviisi hukka mõistnud. Ometi ei olnud hukkamõistvaid kommentaare kuigi palju rohkem kommentaaridest, mis kõnelesid vägivalla ja Ojasoo teguviisi poolt. Peamised märksõnad, mis eelnimetatud kommentaaride puhul esile kerkisid olid: lool on alati kaks poolt, see on kahe inimese omavaheline asi, ohver on ka süüdi, vägivallatsejat provotseeriti. Positiivne on siiski see, et valdavalt rohkem oli analüüsitud kommentaaride hulgas neid arvamusi, mis mõistsid lähisuhetes aset leidva vägivalla hukka. Lisaks toodi kommentaarides palju välja seda, et teema kajastamisega on meedias mindud üle piiri ja niivõrd laiaulatuslik kajastus on ebavajalik. Samuti märgiti ära meedia liialt ühekülgne käsitlemine LSV teemade puhul. Kuigi sellele oli viidatud pigem vähe (0,5%), rõhutati kommentaarides korduvalt, et vägivallatseja ei ole reeglina alati mees ja ka naine võib oma kaaslase vastu käe tõsta.

4.6 Järeldused ja ettepanekud

Käesolev töö keskendub LSV käsitlemisele Eesti Ekspressi, Eesti Päevalehe ja Postimehe veebiväljaannetes ning töö fookus on ajakirjandusartiklite uurimisel. Seepärast peab autor oluliseks teha ettepanekud selle kohta, kuidas meedia LSV-d kui sotsiaalset probleemi käsitleda võiks. Ettepanekud on tehtud toetudes töö uurimistulemustele. Välja pole pakutud ülddiseid ettepanekuid LSV kui probleemi ennetamiseks, tõkestamiseks ja tagajärgedega tegelemiseks. Töö analüüsist tulenevad järeldused ja ettepanekud võiksid olla kasulikud ajakirjanikele, et muuta ajakirjandusartiklite vaatenurka ühiskonnas valitsevate probleemide kajastamisel. Töö tulemusi silmas pidades on võimalik teha järeldusi selle kohta, kuidas Eesti kolmes suuremas ajalehe veebiväljaandes LSV temaatikat käsitletakse. Töö tulemuste põhjal ei saa teha üldistusi kogu Eesti meedia kohta, kuid vähemalt teatud osa meedia käsitleti need peegeldavad.

Kuivõrd käsitleb Eesti meedia LSV-d?

Töö tulemustest nähtub, et perioodil 01.01.2016 – 01.01.2018 ilmus LSV temaatikat puudutavaid artikleid Eesti Ekspressis, Eesti Päevalehes ning Postimehes kokku 183, millest töötati läbi 117. Kui võtta vaatluse alla kõik Eestis ilmuvad ajalehed, siis oleks see number veelgi kõrgem. Niisiis hoiavad Eesti suuremad väljaanded LSV-d kui ühiskondlikku probleemi pidevalt agendas. See näitab, et LSV kui ühiskondlik probleem on tõusnud fookusesse ja seda teadvustatakse.

Kõige enam ilmus kolme väljaande peale kokku uudislugusid (48,25%), kuid märkimisväärne arv oli ka arvamislugusid (43,9% kõigist analüüsitud artiklitest). Juhtkirjade avaldamine (5) ning suur arvamislugude osakaal näitab, et ühiskond on hakanud LSV teemat tähtsustama ning inimesed soovivad ja on valmis LSV teemal arutlema. Kuigi intervjuusid ilmus võrdlemisi vähe (3,51%), tuleb siiski välja tuua, et sõna on saanud nii ühiskonna arvamusiidrid poliitikute ja EV presidendi näol kui ka psühholoogid.

Võib pidada positiivseks, et sõnasaajate spekter LSV teemal kaasaráäkimiseks on Eesti ajakirjanduses lai. Kõige enam võtsid LSV teemal sõna võimuesindajad. Võrdlemisi palju ilmus arvamislugusid ka ajakirjandusliku taustaga isikute poolt ning umbes sama palju psühholoogide, psühhiaatrite ja kriisinõustajate poolt. Positiivne on aspekt, et meedias saavad sõna nii ohvrid kui ka vägivallatsejad. See aitab paremini mõista, mis võib viia vägivaldse lähisuhteni.

Ettepanek: Mida rohkem meedia kajastab LSV-ga seotud juhtumeid, seda lähemale see ühiskonnale jõuab. Mistõttu on oluline, et taolised ühiskondlikud probleemid, nagu seda on näiteks LSV, püsiksid ajakirjanduse agendas. Vägivallateemade asjatundlik käsitlemine meedias aitab suurendada üldist vägivallateadlikkust, kuid see eeldab proaktiivset teavitustööd avalikus

meediaruumis, et soodustada vägivalda taunivate hoiakute kujundamist inimeste hulgas ja vägivallajuhtumite ohvrisõbralikku käsitlemist.

Ajakirjandusartiklites avalduv ühisjoon

Lähisuhetes aset leidvast vägivallast kõnelevates artiklites oli peamiseks ühisjooneks naistevastane vägivald ja selle taunimine. Oli küll ka artikleid, mis tõid vägivallatsejatena välja, lisaks meestele, ka naised, kuid vaid üksikutes artiklites räägiti meestevastasest vägivallast. Vähe ilmus valitud perioodil artikleid eakatevastasest vägivallast ning lastevastasest vägivallast. Mitte ühtegi artiklit ei ilmunud aga laste vägivallast oma vanemate vastu või partnerite omavahelisest vägivallast.

Naistevastane vägivald on tõepoolest valdav ning naistevastast vägivalda ei tohiks tolereerida ega õigustada. Ka kuritegevuse statistika kinnitab, et naistevastast vägivalda esineb rohkem, kuid vägivalla all kannatavad ka mehed, kes statistikas moodustavad väikese osa ja muutuvad tegelikult seetõttu nähtamatuteks. Samuti on ohvriteks näiteks eakad inimesed ja lapsed. Ajakirjandusartiklite analüüsist nähtus, et eelpool nimetatud vägivallast kõneldi meedias vähe või üldse mitte ning probleemi käsitlemine on pigem ühekülgne. Siinkohal võib põhjuseks pidada psühholoogide, psühhiaatrite, kriisinõustajate, sotsioloogide ja terapeutide vähest kaasatust LSV teemat kajastavate artiklite kõneisikute hulgas.

Ettepanek: Meedia eesmärk ühiskondlikest probleemidest rääkides võiks olla mitmekülgne ja asjatundlikkus, et vältida teemade ühekülgset käsitlemist ja lugude kallutatust. Kuna probleemi definitsioon sõltub tihtipeale defineerijast, on oluline, et rohkem võtaksid LSV teemade puhul sõna ka valdkonna eksperdid (psühholoogid, psühhiaatrid, terapeutid, sotsioloogid). Ekspertide kaasamine probleemi käsitlemisse aitaks teemale asjatundlikumalt läheneda. Samuti on tähtis kajastada nii vägivallatsejate kui ka ohvrite lugusid. Ühelt poolt aitab see vältida ajakirjanduse kallutatust, teiselt poolt võimaldab paremi mõista probleemi olemust.

Ajakirjandusartiklites kajastuvad teemad?

Väga suure kõlapinna leiavad meedias need lood, mis on seotud tuntud inimestega. Sellistel puhkudel tekkis meedias pea eranditult avalik debatt, kus enamasti vägivalda hukka mõisteti. Tuntud inimestega seotud n-ö intriigsed lood tõstavad lugejatearvu ja suureneb klikkide arv. Suurenenud klikkide arv on väljaannetele oluline, sest tõstab reklaamipakkujate, kes on ajakirjandusväljaande peamine tuluallikas, huvi. Niisuguseid lugusid, kus vägivaldse lähisuhte käes kannatab „tavaline“ Eesti inimene, on reaalsuses palju enam, aga ajakirjanduses jäävad need lood tihtipeale teiste lugude varju.

Positiivseks võib pidada, et väga suure osakaalu moodustasid siiski ka need artiklid, mis käsitlesid ohvrite abistamist. Artiklid keskendusid näiteks ohvriabi programmidele, ohvritele suunatud heategevusele. Ohvrite abistamist käsitlevates artiklites kõneldi palju ka olemasolevatest võimalustest ning sellest, millised puudused selles valdkonnas esinevad. See annab potentsiaalsetele LSV all kannatajatele kindlustunnet ja suuniseid, kust abi leida.

Lisaks eeltoodule ilmus meedias ka artikleid, mis käsitlesid ohvrite lugusid. Artiklid keskendusid peamiselt vägivaldsetest suhetest ja nendest väljumisele. Vaatamata sellele, et mainitud artikleid oli võrdlemisi vähe (11), aitavad isiklikus võtmes elulised lood probleemi lähemale tuua ka nendele inimestele, kes ise sellise suhtega kokku puutunud ei ole.

Ettepanek: On mõistetav, et meedia lähtub lugeja huvist ja tuntud inimestega lood tõmbavad ligi suuremat tähelepanu. Siiski võiks ajakirjandusartiklid pöörata suuremat tähelepanu ka nendele lugudele, mis kõnelevad tavaliste inimeste vägivalda all kannatamisest.

Ohvrite abistamisele keskendunud artiklid on olulised, sest toovad fookusesse ohvrite märkamise ja abistamise vajaduse. Riik peab küll maksimaalselt panustama aga paraku pole see piisav. Seepärast on seesugused kajastused meedias väga

olulised, meedia roll selliste lugude kajastamisel suur ning oluline on, et meedia pööraks jätkuvalt tähelepanu taoliste lugude avaldamisele.

Lisaks võiks suurem olla ohvrite lugusid käsitlevate artiklite osakaal. Palju räägitakse meedias, mis on LSV, millised on statistilised näitajad, aga see ei anna nii selget pilti – mis tegelikult tähendab vägivaldses keskkonnas elamine. Ohvrite elulised lood toovad probleemi lähemale.

Kuna meedia loodud raamid mõjtavad seda, kuidas auditorium käsitletavat probleemi tajub, on oluline ajakirjandusartiklite teemade mitmekülgsus (vt. ptk. 1.5, lk 25). Teisisõnu, raamid võivad määrata selle, kas avalikkus tajub LSV-d kui peresisest probleemi või kui naistevastast vägivalda, kas ohvrina nähakse vaid naisi ja vägivallatsetajana mehi.

Kuivõrd meedia kutsub üles abistama ohvreid/vägivallatsetajaid?

Enamus artiklites kõneldi ohvrite abistamise vajadusest, kuid samas kõneldakse ajakirjanduses vähe sellest, et abi võib vajada ka vägivallatsetaja või vägivalda pealt näinud laps. LSV ei mõjuta vaid ohvrit ja taoline käsitus mõjub ühekülgsena.

Ettepanek: Meedias kajastuv peaks olema mitmekülgne, käsitlema probleemi kõiki tahke ning probleemi kajastavad artiklid peaksid olema läbimõeldud. Kuna meedial on arvamuste ja hoiakute kujundamisel oluline roll, on tähtis, et meedia kajastused, erinevate sotsiaalsete probleemide, näiteks LSV teemal, oleksid eesmärgistatud. LSV teemat kajastavad artiklid võiksid tähelepanu juhtida sellele, millised võimalused on abi saamiseks igaühe jaoks, kes on vägivaldse suhtega mingil moel seotud. FRA 2014. aasta uuringu järgi ei olnud 15% küsitletud Eesti 15–74aastastest naistest kuulnud ühestki vägivallaohvritele abi osutavast organisatsioonist. Võrdluseks: Taanis ja Rootsis oli selliseid naisi vähem kui 5%. Need naised, kes olid abistavatest asutustest kuulnud, teadsid rohkem naiste varjupaiku (82%), märksa vähem ohvriabi (67%) ja naiste tugitelefoni (38%).

Milline on ühiskonna hoiak LSV-sse Tiit Ojasoo kaasuse näitel?

NO99 endise teatrijuhi Tiit Ojasoo kohta ilmunud artiklite kommentaaridest, milles kõneldi teatrijuhi vägivallatsemisest oma töötaja suhtes, nähtus, et valdavalt peavad inimesed vägivalla kasutamist teise inimese suhtes taunimisväärseks (6,6%). Ometi ei olnud see veendumus ülekaalukalt kõrgem seisukohast, et lähisuhetes aset leidvat vägivalla kasutamist ei peaks ilmtingimata hukka mõistma (4,4%). Tiit Ojasooga seotud vägivallantsidenti kajastati meedias üsna laialdaselt. Kokku ilmus kolme väljaande peale 85 artiklit. Väga palju toodi kommentaarides välja seda, et meediväljaanded on läinud teema kajastamisega liiale ja niivõrd laialdane teemakäsitus on ebavajalik (3,7%), mis on tegelikult väga ohtlik, sest näitab, et inimesed ei pea LSV probleemide käsitlemist meedias oluliseks.

KOKKUVÕTE

LSV on tõsine sotsiaalne probleem, mille ennetamise ja tõkestamise vajadusele pööratakse aina suuremat tähelepanu nii rahvusvahelisel, riiklikul kui ka ühiskondlikul tasandil. LSV on keeruline, raskesti tuvastatav, määratletav ja mõõdetav fenomen. See leiab aset inimeste privaatsfääris, lähedaste inimeste vahel ja on avalikkuse eest varjatud. Sellegi poolest on LSV puhul tegemist kogu ühiskonda puudutava nähtusega. Ka Eesti meedia on viimasel ajal avalikkuse ette toonud mitmeid LSV juhtumeid.

Meedia olulisuse ja selle mõju ulatuse kasvamine on muutnud ühiskonnas toimuva läbipaistvamaks ning tihtipeale see, kuidas meedias erinevaid ühiskondlikke probleeme käsitletakse, mõjutab seda, kuidas ühiskonna liikmed neid probleeme tajuvad. Seepärast on oluline pöörata tähelepanu sellele, millisena LSV temaatikat meedias käsitletakse.

Käesoleva magistritöö eesmärk oli selgitada välja Eesti ajalehtede veebiväljaannete ning kommentaariumite käsitlusi LSV teemal. Töös vaadeldi LSV-d kui sotsiaalset probleemi ning põhines LSV-l ja selle kujutamisel Eesti Ekspressis, Eesti Päevalehes ja Postimehes. Magistritöö uurimisprobleem püstitati küsimusena: Milline on Eesti ajakirjandusartiklite käsitus LSV temaatika kajastamisel?

Töös püstitati neli uurimisküsimust:

- Kuivõrd käsitlevad Eesti Ekspressi, Eesti Päevalehe ja Postimehe ajakirjandusartiklid LSV-d?
- Millised on Eesti Ekspressis, Eesti Päevalehes ja Postimehes LSV-d käsitlevate artiklite peamised teemad?
- Kuivõrd kutsuvad LSV teemalised artiklid üles abistama ohvreid/vägivallatsejaid?
- Milline on kommentaarides avaldunud hoiak LSV-sse ühe meedias kajastunud LSV juhtumi näitel?

Esimesele kolmele uurimisküsimusele vastamiseks viidi läbi ajakirjandusartiklite analüüs. Vaatluse all olid kolme suurema kajastusega ajalehe veebiväljaannet – Eesti Ekspress, Eesti Päevaleht ning Postimees. Neljandale uurimisküsimusele vastamiseks viidi läbi Tiit Ojasoo juhtumit käsitlevate artiklite kommentaariumite diskursusanalüüsi meetodil lähilugemine. Kommentaaridest püüti märgistada võtmesõnu ja –fraase ning otsida kordusi, vastandusi ja sarnasusi.

Töös kasutati sihipärast valimit, mille puhul valib liikmed valimisse uurija, lähtudes oma teadmistest ning populatsioonist püütakse leida kõige tüüpilisemaid esindajaid. Valimi koostamisel on lähtutud uurimiseesmärgist, püstitatud hüpoteesist ning uurimisküsimustest. Analüüsi kaasati võimalikult laia lugejaskonna ning vaba kättesaadavusega väljaanded, nagu Eesti Ekspress, Eesti Päevaleht ning Postimees. Valimisse kuuluvad artiklid, mis on ilmunud kahe kalendriaasta jooksul, perioodiks 01.01.2016 – 01.01.2018. Analüüsimiseks valiti kõik artiklid, mille pealkirjas või juhtlauses kajastusid sõnad "lähisuhtevägivald", "perevägivald", "koduvägivald" "partnerivastane vägivald", "vägivald". Valimist jäeti välja kõik tasulised ning korduvad (artiklid, mis olid avaldatud sama autori poolt, sama sisuga, kuid erinevates väljaannetes) artiklid.

Analüüsist selgus, et ajakirjandus kajastab LSV-d puudutavaid juhtumeid laialdaselt. Valimisse kuulunud kolme ajalehe veebiväljaannetes ilmus kahe aasta jooksul kokku 183 artiklit. See näitab, et Eesti suuremad väljaanded hoiavad LSV temaatikat pidevalt fookuses.

Kõige rohkem ilmus LSV teemal kolmes väljaandes uudislugusi. Lisaks uudislugudele, ilmus meedias sel teemal ka märkimisväärne arv arvamislugusi, mis näitab, et ühiskond on hakanud LSV teemat tähtsustama ning inimesed soovivad ja on valmis LSV teemal kaasa rääkima. Samuti on positiivne juhtkirjade ilmumine, mis näitab ajakirjanduse poolset teema tähtsustamist.

Positiivne on aspekt, et LSV teemal kaasaraäkimiseks on sõnasaajate spekter Eesti ajakirjanduses lai. Kõige enam võtsid LSV teemal sõna võimuesindajad. Võrdlemisi palju ilmus arvamuskäsitlusi ka ajakirjandusliku taustaga isikute poolt. Positiivseks võib pidada ka seda, et meedias saavad sõna nii ohvrid kui ka vägivallatsejad. Mõnevõrra rohkem võiks LSV teemade puhul kaasa rääkida psühholoogid, psühhiaatrid, sotsioloogid ja kriisinõustajad, mis aitaks kaasa kajastuste mitmekülgsusele ja asjatundlikkusele.

Lähisuhetes aset leidvast vägivallast kõnelevates artiklites oli peamiseks ühisjooneks naistevastane vägivald ja selle taunimine. Oli küll ka artikleid, mis käsitlesid vägivallatsetena ka naisi, kuid vaid üksikutes artiklites räägiti meestevastastest vägivallast. Väga vähe ilmus kahe aasta jooksul artikleid eakatevastastest vägivallast ning lastevastastest vägivallast. Mitte ühtegi artiklit ei ilmunud aga laste vägivallast oma vanemate vastu või partnerite vastastikusest vägivallast. Eeltoodust nähtub, et meediakajastused LSV teemal on pigem ühekülgsed. Mõnevõrra rohkem võiks meedia kajastada, lisaks naistevastasele vägivaldale, ka näiteks meestevastast vägivalda, lastevastast vägivalda, eakatevastast vägivalda jne.

Kõige suurema kõlapinna moodustavad LSV-d puudutavate artiklite hulgas need lood, mis käsitlevad mõne tuntud inimesega seotud juhtumit. Näiteks ilmus Eesti Ekspressis, Eesti Päevalehes ning Postimehes Tiit Ojasoo vägivalda intsidenti kohta kokku 85 artiklit. Tuntud inimestega seotud n-õ intriigsed lood tõstavad lugejatearvu ja suureneb klikkide arv. See on mõistetav, sest ajakirjandus lähtub artiklite kirjutamisel lugejate huvist. Ometi varjutab ajakirjandusartiklite kõmuline aspekt tihtipeale selle, kuidas abivajajat aidata ja suunata.

Positiivseks võib siiski pidada seda, et teise väga suure osakaalu moodustasid need artiklid, mis käsitlesid ohvrite abistamist. Artiklites kõneldi palju olemasolevatest võimalustest ning sellest, millised puudused selles valdkonnas esinevad. Vähe oli aga tehtud ettepanekuid selle osas, mida saaks paremini teha, et LSV-d ennetada või mida teha selleks, et ühiskonnas valitsevaid hoiakuid LSV suhtes muuta.

Enamus artiklites kõneldi ohvrite abistamise vajadusest, mis on kahtlemata esmatähtis, kuid samas räägitakse ajakirjanduses võrdlemisi vähe sellest, et abi võib vajada ka vägivallatseja või vägivalda pealt näinud laps. LSV ei mõjuta ainult ohvrit, vaid kõiki sellega kokkupuutuvaid inimesi. Ajakirjandusartiklites kajastuv võiks jääda teemade kajastamisel neutraalseks ning käsitleda abisaamise võimalusi kõigi LSV-ga kokkupuutuvate inimeste jaoks.

Tiit Ojasoo vägivallainsidenti kajastanud artiklite kommentaariumite analüüsi tulemustest nähtus, et pigem mõisteti küll teise inimese kallal vägivallatsemine hukka, kuid see ei olnud väga ülekaalukalt domineeriv veendumusest, et taolist käitumist ei peaks ilmtingimata taunima. Mitmetes kommentaarides kiputi ohvrit süüdistama ja palju esines seisukohti, et teema niivõrd laialdane kajastamine meedias on ebavajalik. Kindlasti ei saa eeltoodu põhjal teha üldistusi kogu ühiskonna hoiakutest, kuid vähemalt teatud osa inimeste arvamusi ja seisukohti need peegeldavad.

Kokkuvõttes võib öelda, et töös püstitatud uurimisülesanded said täidetud, uurimisküsimused leidsid vastuse ning eesmärk sai saavutatud. Analüüsi tulemustele tuginedes on ajakirjandus viimastel aastatel LSV temaatikat kajastanud laialdaselt ning ajakirjandusartiklites käsitletud hoiakud mõistavad üldiselt lähisuhetes aset leidva vägivalla hukka. Mõnevõrra teistsugune pilt tuli esile kommentaariumides, kus oli neid, kes LSV-d kindlalt taunisid, kuid samas esines, erinevalt ajakirjandusartiklitest, ohvri süüdistamist ning kriitikat selles osas, et sellised kaasused üldse avalikkuse ette tuuakse.

Autor on seisukohal, et LSV ennetamine algab eelkõige inimestest endist. Selle jaoks, et iga Eesti inimene oskaks vägivallavabalt suhelda, mõistaks vägivalla olemust, oskaks vägivalda märgata ja sellesse sekkuda, tuleb muuta kogu ühiskonna hoiakuid ja suhtumist. Teadlikkuse suurendamiseks on suur roll meedial, mille vahendusel on võimalus juhtida tähelepanu igasuguse vägivalla taunimisele, selle negatiivsetele mõjudele ning vägivallaga seotud müütidele. Inimesi tuleb julgustada vägivalda märkama ja vägivaldse olukorra pealtnägemisel sellesse sekkuma. Selle jaoks tuleb jagada infot, kuidas ennast või oma lähedasi vägivalla

korral kaitsta, kuhu abi saamiseks pöörduda ja millised võivad olla riskid nii mittesekkumise kui ka sekkumise korral.

SUMMARY

This Master's thesis focuses on intimate partner violence and its handling in the online editions of Eesti Ekspress, Eesti Päevaleht and Postimees. The research problem of the Master's thesis was how the Estonian press articles deal with domestic violence topics. The objective of the thesis was to find out how the online editions of the three largest newspapers approach IPV cases, and the attitudes in the comments section of one published IPV case. Content analysis of the press articles, ie. quantitative analysis of the content, and in the case of commentaries, close reading as a sub-category of the discourse analysis, was used as the research method.

The results of the study show that in recent years, the three largest online newspapers in Estonia have often reported IPV: 183 stories were published in Postimees, Eesti Päevaleht and Eesti Ekspress in 2016-2018. The handling of IPV topics by publications is rather one-sided - that is, the emphasis is on violence against women, the largest proportion of the stories are about well-known people and the victim is usually treated as the person needing help. It is positive that a wide range of people have had they say about the subject of domestic violence, however, psychologists, psychiatrists and crisis advisers should talk about the IPV topic more. This would help prevent overly one-sided handling of stories. The analysis of the commentaries shows that IPV is rather condemned, but this belief was not overwhelmingly superior to the point of view where the use of violence in close relationships should not necessarily be discouraged. The comments featured accusations towards the victim and criticized the fact that such cases were even brought to the attention of the public.

Based on the results, it can be said that IPV has been actively featured in the press in recent years, and the attitudes reflected in press articles generally condemn domestic violence. In the commentary analysis, the general opinion was also more towards condemning IPV. It is certainly not possible to make generalizations about the entire Estonian media and the society as a whole based on the above, but the

results of the study give an idea of the approach of a certain part of the media and how a certain part of the people feel and approach the topic of domestic violence.

KASUTATUD KIRJANDUS

Ahven, A., jt., 2015. *Kuritegevus Eestis 2015*. Tallinn. [võrgumaterjal] Leitav: <http://www.kriminaalpoliitika.ee/et/kuritegevus-eestis-2015> (Kasutatud 30.10.2017).

Ahven, A., jt., 2016. *Kuritegevus Eestis 2016*. Tallinn. [võrgumaterjal] Leitav: <http://www.kriminaalpoliitika.ee/et/kuritegevus-eestis-2016-0> (Kasutatud 30.10.2017).

Anvelt, K., 2017. Austraalias elav eestlanna jookseb lähisuhtevägivalda kogenud Eesti naiste heaks. *Eesti Päevaleht*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://epl.delfi.ee/news/eesti/austraalias-elav-eestlanna-jookseb-lahisuhtevagivalda-kogenud-eesti-naiste-heaks?id=77227586> (Kasutatud 21.01.2018).

Baumeister, R. F., 1997. *Evil: Inside human cruelty and violence*. New York: Freeman.

Bell, K. M., Naugle, A. E., 2008. *Intimate partner violence theoretical considerations: Moving towards a contextual framework*. *Clinical Psychology Review*.

Bentele, G., Beck, K., 1994. *Information communication mass communication: basic concepts and models of journalism and communication science*. Opladen: Westdeutscher Verlag.

Berger, P. L. & Luckmann, T., 1966. *The social construction of reality: A treatise in the sociology of knowledge*. Garden City, NY: Anchor Books.

Bohan, J., 1996. *Psychology and sexual orientation: Coming to terms*. New York: Routledge.

Carlson, B. E., 2008. Intimate partner violence. *Encyclopedia of interpersonal violence*. vol. 1, pp 371-374. USA: Sage Publication Inc.

Carlson, R.G., Jones, K.D., 2010. Continuum of conflict and control: A conceptualization of intimate partner violence typologies. *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families*, vol 18, No. 3, Lk 250.

Carlyle, K. E., Slater, M. D., Chakroff, J. L., 2008. Newspaper Coverage of Intimate Partner Violence: Skewing Representations of Risk. *Journal of Communication*, vol 58, No.1, Lk 4-5.

Coleman, R., McCombs, M., Shaw, D., Weaver, D., 2009. *Agenda setting. Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence* (2011) Istanbul, 11V.2011. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168008482e> (Kasutatud:17.09.2017).

Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence, 2014. *Historical Background*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/historical-background> (Kasutatud: 31.10.2017).

Cunningham, A., Jaffe, P. G., Baker, L., Dick, T., Sue, M., Mazaheri, N., & Poisson, S., 1998. *Theory-derived explanations of male violence against female partners: Literature update and related implications for treatment and evaluation*. London: London Family Court Clinic.

Deetz, S.A., Tracy, S.J. & Simpson, J.L., 2000. *Leading organizations through Transition: Communication and cultural change*. London, Thousand Oaks: Sage.

Dobash, R.E ja Dobash R., 1979. *Violence against wives*. New York: Free Press.

Drijber, B. C., Reijnders U. J. L., Ceelen, M., 2013. Male Victims of Domestic Violence. *Journal of Family Violence*, vol 28, No. 2, Lk 173.

Dutton, D., G., 2007. *Rethinking domestic violence*. Toronto: UBC Press.

Entman, R. M., 1991. Framing U.S. coverage of international news: Contrasts in narratives of the KAL and Iran Air incidents. *Journal of Communication*, vol 41, No. 4, Lk 6-14.

Entman, R. M., 1993. Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*, vol 43, No. 4, Lk 52.

FRA - Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet, 2014. *Naistevastane vägivald: Euroopa Liitu hõlmav uuring. Tulemuste kokkuvõte*. Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus.

Gergen, K. G., 1985. *Social constructionist inquiry: Context and implications*. In K. J. Gergen & K. E. Davis (Eds.), *The social construction of the person*. New

York: Springer-Verlag.

Goffman, E., 1974. *Frame Analysis. An Essay on the Organization of Experience*. Northeastern University Press.

Groves, T., Thomas, T., 2014. *Domestic Violence and Criminal Justice*. Routledge.

Hearn, J., 1998. *The Violences of Men*. London: Sage Publications.

Hennoste, T., 2001. *Uudise käsiraamat. Kuidas otsida, kirjutada, toimetada ja serveerida ajaleheuudist*. Tartu Ülikooli Kirjastus.

I.Pettai, S. Kaugia, R. Narits., 2015. *Perevägivald nõuab jõulisemat juriidilist sekkumist*. Riigikogu Toimetised 31/2015. [Võrgumaterjal]: <https://rito.riigikogu.ee/wordpress/wp-content/uploads/2016/02/Iris-Pettai-Silvia-Kaugia-Raul-Narits-Perev%C3%A4givald-n%C3%B5uab-j%C3%B5ulisemat-juriidilist-sekkumist-.pdf> (Kasutatud:17.09.2017).

Ibrus, K., 2016. Kohtunikud kinnitavad, et on seksuaalvägivalla teemal koolitatud. *Eesti Päevaleht*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://epl.delfi.ee/news/eesti/kohtunikud-kinnitavad-et-on-seksuaalvagivalla-teemal-koolitatud?id=74486889> (Kasutatud 19.12.2017).

Istanbuli konventsioon. Euroopa Nõukogu naistevastase- ja koduvägivalla ennetamise ja selle vastu võitlemise kohta. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://rm.coe.int/1680464e70> (Kasutatud: 31.10.2017).

Jewkes, Y. 2011. *Media & Crime*. SAGE Publications Ltd. P.

Johnson, M. P., 2008. *A Typology of domestic violence: intimate terrorism, violent resistance and situational couple violence*. USA: Northeastern University Press.

Johnson, M. P., Leone, J.M., 2005. The Differential Effects of Intimate Terrorism and Situational Couple Violence. Findings From the National Violence Against Women Survey. *Journal of Family Issues*, Vol. 26 No. 3, Lk 322.

Johnson, R., 2004. What is close reading? Mantex. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.mantex.co.uk/what-is-close-reading/> (Kasutatud 30.04.2018)

Journal of Communication, No 43 (4), Lk 51.

Justiitsministeerium, 2010. *Justiitsminister allkirjastas Istanbuli konventsiooni*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.just.ee/et/uudised/justiitsminister-allkirjastas-istanbuli-konventsiooni> (Kasutatud:17.09.2017).

Justiitsministeerium, 2014. *Istanbuli konventsiooni lühikokkuvõte*. [Võrgumaterjal]
Leitav: <http://www.kriminaalpoliitika.ee/et/istanbuli-konventsiooni-luhikokkuvote-brosuur> (Kasutatud: 17.09.2017).

Jõesaar, T., 2017. Lähisuhtevägivalla juhtprojekt viib kodust minema ründaja, mitte ohvri. *Eesti Päevaleht*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://epl.delfi.ee/news/eesti/lahisuhtevagivalla-juhtprojekt-viib-kodust-minema-rundaja-mitte-ohvri?id=80147074> (Kasutatud 21.01.2018).

Jürgenson, T-L., 2017. Linnapoliitik: sinine silm paraneb ja murtud ribi kasvab kokku, ent muserdatud isiksus ei pruugi hingehaavadest enam kunagi taastuda. *Eesti Päevaleht*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://epl.delfi.ee/news/arvamus/linnapoliitik-sinine-silm-paraneb-ja-murtud-ribi-kasvab-kokku-ent-muserdatud-isiksus-ei-pruugi-hingehaavadest-enam-kunagi-taastuda?id=77580724> (Kasutatud 20.01.2018).

Kaasik, K-H., 2017. Naiselt naisele: iluteenindajad panid seljad kokku ja aitavad vägivallaohvreid. *Postimees*. [Võrgumaterjal] Leitav: https://sobranna.postimees.ee/4317151/naiselt-naisele-iluteenindajad-panid-seljad-kokku-ja-aitavad-vagivallaohvreid?_ga=2.142863605.1163724309.1519222785-660911672.1516776318 (Kasutatud 19.12.2017).

Kain, P., 1998. How to do a close reading. Writing Center at Harvard University. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://writingcenter.fas.harvard.edu/pages/how-do-close-reading> (Kasutatud 30.04.2018)

Kaljulaid, K., 2017. President Kersti Kaljulaid Eesti Vabariigi iseseisvuspäeva aktusel 24. veebruaril 2017 Estonia Kontserdisaalis. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.president.ee/et/ametitegevus/koned/13080-2017-02-24-15-30-19/index.html> (Kasutatud 23.01.2018).

Kalmus, V., 2015. *Diskursusanalüüs*. Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://samm.ut.ee/diskursusanalyys> (kasutatud 22.02.2018).

Karistusseadustik (2002), RT I 2001, 61, 364.

Karistusseadustik § 121 01.01.2015 muudatused, eelnõu 554SE (RK XII koosseis) *seletuskiri seaduse eelnõu juurde*.

- Kase, H., 2002. *Vaikijate hääled. Eesti Avatud Instituut ja Põhjamaade Ministrite Kogu*. Tallinn.
- Kase, H., 2004. *Lähisuhtevägivald*. Tallinn: Eesti Avatud Instituut.
- Kase, H., Pettai, I., 2006. *Naistearstile naistevastasest vägivallast*. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, Tallinn.
- Kasik, Reet 2002. *Lingvistiline tekstianalüüs. – Teoreetiline keeleteadus Eestis*. Toim. R. Pajusalu, I. Tragel, T. Hennoste, H. Õim. Tartu.
- Kersna, L. 2016. Naistele kõige ohtlikum koht on paraku kodu. *Eesti Päevaleht*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://epl.delfi.ee/news/arvamus/naistele-koige-ohtlikum-koht-on-paraku-kodu?id=74078663> (Kasutatud 19.12.2017).
- Khan, M., 2000. *Domestic Violence Against Women and girls*. UNICEF Innocenti Research Centre. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/digest6e.pdf> (Kasutatud: 17.09.2017).
- Laherand, M-L., 2008. *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: OÜ Infotrükk.
- Langemets, M., 2009. *Eesti keele seletav sõnaraamat*. Eesti Keele Sihtasutus, Tallinn.
- Lauk, E., 1995. *Algteadmisi teadustööst. Õppevahend ajakirjanduse osakonna üliõpilastele*. Tartu: Tartu Ülikool.
- Lill, M-L., 2017. Teist inimest ei ole ilus lüüa – välja arvatud sind. *Eesti Päevaleht*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://epl.delfi.ee/news/arvamus/teist-inimest-ei-ole-ilus-luua-valja-arvatud-sind?id=77523760> (Kasutatud 20.01.2018).
- Linno, M., Soo, K., Strömpl, J., 2011. *Juhendmaterjal perevägivalda vähendamiseks ja ennetamiseks*. Tallinn. [Võrgumaterjal] Leitav: http://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/krimipoliitika/files/elfinder/dokumendid/perevagivalda_juhis_kovidele_veebi.pdf (Kasutatud: 30.10.2017).
- Lockhart, L., L., Danis, F., S., 2010. *Domestic Violence. Intersectionality and Culturally Competent Practice*. New York: Columbia University Press.
- Lundgren, E., 2004. *Violence Normalization Process*. Stockholm: Riksorganisationen for kvinnojourer i Sverige.
- Mayring, P., 2014. *Qualitative Content Analysis. Theoretical foundation, Basic Procedures and Software Solution*. Klagenfurt: Beltz.
- McQuail, D. 2000. *McQuaili massikommunikatsiooni teooria*. Tartu Ülikooli

kirjastus.

Paats, M., 2010. *Vägivald paarisuhtes – müüdid ja tegelikkus*. Tallinn: Statistikaamet. [Võrgumaterjal] Leitav:

http://www.naisteabi.ee/failid/Vagivald_paarisuhtes_-_myydid_ja_tegelikkus.pdf (Kasutatud 10.10.2017).

Paimre, M., 2013. *Narkoprobleemide kajastamine Eesti ajakirjanduses (1993-2009)*. Doktoritöö. Jyväskylä: University of Jyväskylä.

Palin-Davies, S., 2006. *Male Victims of female-perpetrates Domestic Violence*. University of East Anglia.

Pettai, I., Proos, I., 2001. *Naistevastane vägivald Eestis. Üle-eestiline sotsioloogiline uuring*. Tallinn, Sotsiaalministeerium.

Pettai, I., Proos, I., 2003. Vägivald ja naiste tervis. Sotsioloogilise uuringu materjalid. Tallinn: Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. [Võrgumaterjal]: https://www.sm.ee/sites/default/files/contenteditors/Ministeerium_kontaktid/Uuringu_ja_analuusid/Sotsiaalvaldkond/vagivald_ja_naiste_tervis_1_.pdf (Kasutatud 27.09.2017).

Pettai, I., Tiit, E-M., Ruubel, L., Rist, J., Laidmäe, V-I. (2016), *Perevägivald Eestis* Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. [Võrgumaterjal] Leitav: https://www.sm.ee/sites/default/files/contenteditors/Sotsiaal/Norra/vagivald_hind.pdf (Kasutatud 20.03.2018).

Pierce, D., A., 2012. *Sexual Abuse in marriage*. USA: Createspace.

Pärn, L., 2017. Hanno Pevkur: suhtumine vägivalda saab alguse kodust. *Postimees*. [Võrgumaterjal] Leitav: https://sobranna.postimees.ee/4104917/hanno-pevkur-suhtumine-vagivalda-saab-alguse-kodust?_ga=2.4996020.605990219.1518364152-1219392018.1395289055 (Kasutatud 20.01.2018).

Riffe, D., LAcy, S., Fico, F., 2014. *Analysing media messages: using quantitative content analysis in research*. Routledge.

Rämmer, A., *Valimi moodustamine*. Sostiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://samm.ut.ee/valimid> (Kasutatud 04.04.2018).

Saar, J., 2013. Naistevastase vägivalda märgilisest tähendusest. *Akadeemia* nr 11, Lk 193.

Sainz- Pardo, P. V., 2014. Women and children versus domestic violence. Legal reflections, need and challenges in Spain today. *The International Journal of Human Rights*, Vol 18, no 6, Lk 66.

Salla, J., 2014. *Võim teise inimese keha üle: suhtumine perevägivalda ja seksioistu*. Soolise võrdõiguslikkuse monitooring. Artiklite kogumik. Sotsiaalministeeriumi toimetised nr 3/2014.

Semetko, H. A., Valkenburg, P. M., 2000. Framing European politics: A content analysis of press and television news. *Journal of Communication*, vol 50, No. 2, Lk 93.

Sinder, L., 1998. Towards Safer Societies: Punishment, Masculinities and Violence Against Women, *The British Journal of Criminology*, vol. 38, No. 1, Lk 25.

Soo, K., 2010. *Paarisuhtevägivald Eestis – levik ja tagajärjed*. Sotsiaalministeerium, lõppraport.

Strauss, M. A., 1979. Measuring Intrafamily Conflict and Violence: The Conflict Tactics (CT) Scales. *Journal of Marriage and the Family*, vol 41, No. 1, Lk 75.

Sööt, M., Salla, J., Ginter, J., 2014. *Karistushinnangud. Kokkuvõte Eesti elanike, politseinike, prokuröride ja kohtunike karistushinnangutest*. Justiitsministeerium, Tartu Ülikool. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.kriminaalpoliitika.ee/et/karistushinnangud-kokkuvote-eesti-elanike-politseinike-prokuroride-ja-kohtunike-karistushinnangutest> (Kasutatud: 31.10.2017).

TNS EMOR, 2014. *Eesti elanikkonna teadlikkuse uuring soopõhise vägivalda ja inimkaubanduse valdkonnas*, Tallinn, Sotsiaalministeerium. [Võrgumaterjal]: https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/eesmargid_ja_tegevused/Norra_toetused/Koduse_ja_soopohise_vagivalda_vahendamise_programm/elanike_hoiakud_soopohise_vagivalda_ja_inimkaubanduse_valdkonnas2014_aruanne_tns_emor_loplik.pdf (Kasutatud 19.09.2017).

Traat, U., Vanaisak, Ü., 2016. Lähisuhtevägivald, vastavad tüpoloogiad ja politseitöö. *Sisekaitseakadeemia teadusartiklid, valikogud*. Tallinn: Sisekaitseakadeemia, lk 7.

Vabariigi Presidendi kantselei pressiteade, 2017. *Vabariigi President kuulutas välja Istanbuli konventsiooni ratifitseerimise.* [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.president.ee/et/meediakajastus/pressiteated/13589-2017-09-25-16-33-28/index.html> (Kasutatud: 30.10.2017).

Vabariigi Valitsus, 2016. *Valitsuse tegevusprogramm.* [Võrgumaterjal] Leitav: <https://valitsus.ee/et/valitsuse-tegevusprogramm> (Kasutatud: 17.09.2017).

World Health Organization, 2014. *Global Status Report on Violence prevention.* WHO Library Cataloguing in Publication Data. [Võrgumaterjal] Leitav: http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/status_report/2014/en/ (Kasutatud: 31.10.2017).

Lisa 1. Kodeerimiskava

Nr	Kategooria	Kategooria kirjeldus
1	Väljaanne	kodeeriti lühendina: nt PM
2	Kuupäev	artikli pealkirja juures märgitud
3	Artikli autor	nimi ja amet
4	Artikli pealkiri	kopeeriti tervikuna
5	Veebilehe aadress	salvestati üksiku artikli veebiaadress, et teksti sisu saaks üle kontrollida
6	Loo žanr	arvamus, kommentaar, repliik 6.1; uudislugu 6.2; juhtkiri 6.3; intervjuu 6.4; lugejakiri 6.5; olemus- või portreelugu 6.7; muu 6.8
7	Kõneisikud	võimuesindajad 7.1; teadlased 7.2; meditsiinitöötajad 7.3; psühholoogid, sotsiaaltöötajad 7.4; juristid 7.5; korrakaitse esindajad (politsei, pääste) 7.6; ärimehed, firmade esindajad 7.7; õpetajad 7.8; ajakirjanikud 7.9; kirikuinimesed 7.10; lapsevanemad, sõbrad, elukaaslased 7.11; vägivaldse iseseisvuse 7.12; vägivald all kannataja 7.13; tavakodanikud (pealtnägijad) 7.14; lapsed, noored 7.14; kuulsused 7.15; muud 7.16; ei tule esile 7.17;
8	Probleemi seos rahvusega	Vägivaldse iseseisvuse keel on eesti keel 8.1; vägivaldse iseseisvuse teine keel on eesti keel 8.2; vägivaldse iseseisvuse on välismaalane 8.3; ei ole artiklis käsitletud 8.4
9	Probleemi seos sooga	vägivaldse iseseisvuse on mees 9.1; vägivaldse iseseisvuse on naine 9.2; vägivaldse iseseisvuse on mõlemad 9.3; pole käsitletud 9.4
10	Teemale lähenemine	Soopõhine 10.1; Sooneutraalne 10.2; ei ole eristatav 10.3
11	Teema	informeeriv, uuriv, teaduslik 11.1; LSV kui ühiskondlik probleem 11.2; LSV kui peresisene probleem 11.3; LSV ohvrite abistamine 11.4; LSV ennetamine ja tõkestamine 11.5; LSV poliitiline aspekt 11.6; LSV tervislik aspekt 11.7; LSV õiguslik aspekt 11.8; LSV ja kuulsused 11.9; LSV tõkestamine 11.10; LSV lugu 11.11; LSV ja lapsed 11.12; ühiskonna suhtumine LSV-sse 11.13; LSV esinemine, põhjused ja statistika 11.14, LSV rahaline kulu riigile 11.15; LSV kuritegude karistamine 11.16
12	Ohvristamine	vägivaldse iseseisvuse süüdi 12.1; ohver süüdi 12.2; nii vägivaldse iseseisvuse kui ka ohver süüdi 12.3; pole käsitletud 12.4; muu(näiteks seltskond, kasvatus, alkohol, keskkond) 12.5
13	LSV liikide ristamine (artikli asjatundlikkus)	artiklis eristatakse või tuuakse välja erinevaid vägivaldse iseseisvuse vorme 13.1; artiklis ei eristata või ei tooda välja erinevaid vägivaldse iseseisvuse vorme 13.2
14	Lahenduste leidmine	pakutud on lahendusi LSV vastu võitlemiseks/ennetamiseks 14.1; lahendusi pakutud ei ole 14.2
15	Abi vajab	Abi vajab ohver 15.1; abi vajab vägivaldse iseseisvuse 15.2; abi vajavad mõlemad 15.3; ei kajastu 15.4